Gemeente Den Haag

Programma Jeugd en Gezin

2011-2014

Gemeente Den Haag

Programma Jeugd en Gezin

2011-2014

Voorwoord
Programma Jeugd en Gezin

De Haagse Jeugdlintjes: op 29 april 2011 mocht ik ze uitreiken. Een prachtig initiatief van de gemeente om jongeren die zich inzetten voor een ander, een club of vereniging, of voor de stad, in het zonnetje te zetten. Ik was onder de indruk van wat jongeren voor elkaar doen of organiseren. En dat allemaal belangeloos. Die dag bleek maar weer dat veel Haagse jongeren het hart op de juiste plek hebben en dat wij ontzettend trots mogen zijn op onze jeugd.

Het verbaast me dan ook dat er zó vaak over jongeren wordt gesproken in termen van hinder en overlast. Ze zouden massaal rondhangen, teveel drinken, niet vooruit te branden zijn en geen manieren hebben. Natuurlijk zijn er jongeren voor wie dat geldt. Maar mijn ervaringen met jongeren zijn net als met alle andere mensen: veelal positief. Ik waak ervoor dat er een hele generatie jongeren wordt weggezet. Jeugd heeft haar eigen ruimte nodig in de stad, om te experimenteren, om jong te zijn, om te leren, te groeien en gelukkig te zijn.

Helaas worden sommige jongeren thuis verwaarloosd, maken hun school niet af of dreigen af te glijden naar de criminaliteit. Dat moeten we voorkomen. Jongeren moeten in een gezonde, veilige en warme omgeving kunnen opgroeien, zich kunnen ontwikkelen, dingen leren en ontdekken, zodat ze later een goede plek in de samenleving kunnen bemachtigen. Daar hebben ze recht op! Dat is erkend in het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind. Daarom vormen kinderrechten de basis van dit nieuwe programma voor Jeugd en Gezin.

Wij hebben allemaal een verantwoordelijkheid in het tegemoet komen aan deze rechten.
De primaire verantwoordelijkheid ligt bij het gezin, bij de familie. Daar groeit een kind op, daar wordt het gevormd. En de overheid helpt waar dat nodig is.
Met tips en adviezen, met ondersteuning, met raad en daad. Het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) wordt het centrale punt in de wijk waar ouders, verzorgers en jongeren terecht kunnen met al hun vragen over opgroeien en opvoeden. Zodat de jeugd van nu zorgeloos kan opgroeien en over 20 jaar de zorg kan dragen voor de jeugd van de toekomst.

Karsten Klein
Wethouder Jeugd, Welzijn en Sport

Inhoud

1 Inleiding 4

2 Doelstelling en uitgangspunten 4
2.1 Uitgangspunten voor het Programma Jeugd en Gezin 7
2.2 Opbouw van het programma 9

3 Trends en ontwikkelingen 10
3.1 Positieve ontwikkelingen 11
3.2 Aandachtspunten voor beleid 11

4 Een kind- en gezinsvriendelijke stad 14
4.1 Het gezinsleven 15
4.2 Het stimuleren van eigen kracht en maatschappelijke betrokkenheid 16
4.3 Vrije tijd en het verenigingsleven 19
4.4 Voorzieningen in de openbare ruimte 20
4.5 Brede buurtscholen als spil in de wijk 22
4.6 Iedereen op school of aan het werk 24

5 Duurzame ondersteuning 26
5.1 Eigen kracht 27
5.2 Ontschotte zorg in het Centrum Jeugd en Gezin 28
5.3 Sluitende ketens 29
5.4 Kindermishandeling 32
5.5 Ondersteuning voor risicogroepen 33
5.6 Inzet op jeugd en veiligheid 35

6 Samenwerking, monitoring en evaluatie 38
6.1 Samenwerking 38
6.2 Onderzoek, monitoring en evaluatie 39

7 Financiële paragraaf 40

Noten 46

Verklaringen gebruikte afkortingen in
het Programma Jeugd en Gezin 2011-2014 48

1 Inleiding

Het is ons streven dat iedere Hagenaar zijn talenten benut en het beste van zijn leven maakt. (…) Want talent benutten is goed voor het individu én goed voor de stad. Dit neemt niet weg dat voor Hagenaars die (tijdelijk) niet kunnen meekomen, een vangnet nodig is[1].

Ruim een derde deel van de Haagse bevolking is jonger dan 26 jaar. En de verwachting is dat het aantal jongeren de komende jaren verder zal toenemen. De energie, creativiteit en spontaniteit die kinderen en jongeren uitstralen, vormen een enorm sociaal kapitaal dat we moeten koesteren. Deze kinderen en jongeren zijn in de meeste gevallen onderdeel van een gezin. Een derde van de huishoudens in Den Haag bestaat uit een gezin met één of meerdere kinderen.

De jeugd bepaalt voor een groot deel de toekomst van de stad. Het is dan ook van belang te blijven investeren in kinderen, jongeren en de gezinnen waartoe zij behoren. Door ervoor te zorgen dat zij in Den Haag willen (blijven) wonen. We doen dit door het woonaanbod en de openbare ruimte jeugd- en gezinsvriendelijk in te richten en door voor jeugd en gezinnen

gewenste voorzieningen te behouden en waar nodig te creëren. Voorzieningen als goed onderwijs, voldoende werkgelegenheid en een kwalitatief goede jeugdgezondheidszorg. Voorzieningen gericht op een zinvolle en leuke invulling van de vrije tijd en de maximale ontplooiing van talenten. Voorzieningen gericht op een prettige beleving van de openbare ruimte en de directe woon- en leefomgeving. Ruimte voor het ontstaan van sociale samenhang en betrokkenheid van bewoners bij elkaar en bij hun wijk. Maar ook voorzieningen gericht op het ondersteunen van ouders in hun rol als opvoeders en jongeren op hun weg naar een zelfstandig bestaan, mocht dat nodig zijn.

Voor de jaren 2011 tot en met 2014 ziet de gemeente zich geconfronteerd met een forse bezuinigingstaakstelling op het jeugdbeleid. Naast een gemeentelijke bezuiniging die oploopt tot 3,4 miljoen per 2014, valt een aantal rijksmiddelen lopende deze collegeperiode weg. Gezamenlijk leveren deze kortingen een extra bezuinigingstaakstelling oplopend tot 3,6 miljoen per 2013. Gezien deze zeer forse bezuinigingen zullen ingrijpende keuzes gemaakt moeten worden. Bij de verdeling van middelen en bezuinigingen zijn in dit programma de volgende afwegingen leidend: bezuinigd wordt op professionele inzet gericht op participatie. Ontzien wordt vrijwillige inzet op participatie. Bij ondersteuning zal vooral worden bezuinigd op dubbelingen in werksoorten en coördinatie. De rijkskortingen op het gebied van jeugd en veiligheid kunnen binnen het programma onmogelijk worden opgevangen. Het college heeft daarom in het kader van de begrotingsbehandeling vanaf 2012 voor de duur van 2 jaar een bedrag van € 1,7 mln. per jaar beschikbaar gesteld.

Ondanks de realiteit van bezuinigingen zetten wij ons blijvend in om kinderen, jongeren en hun gezinnen te stimuleren om alles uit zichzelf te halen. Om actief te participeren in de Haagse maatschappij.[2] Talenten ontdekken, ontwikkelen, uitdragen en (daarmee) anderen enthousiasmeren. De weg in de Haagse maatschappij kennen en optimaal gebruiken. Je stem laten horen, weten wat de mogelijkheden zijn en hiervan de resultaten kunnen ervaren. Verreweg de meeste jongeren zijn hiertoe prima in staat. Bijgestaan door hun ouder(s) en het sociale netwerk om hen en het gezin heen, weten zij hun weg in de maatschappij vaak goed te vinden. Lukt het niet op eigen kracht, dan biedt de gemeente een vangnet. Ook jeugdigen en gezinnen die in eerste instantie niet willen partciperen laten wij niet los. Van een incidenteel, laagdrempelig verkregen advies tot een intensief gezinstraject, allen met de intentie jongeren en gezinnen in staat te stellen zelfstandig te participeren in de Haagse samenleving.

Het voorliggende Programma Jeugd en Gezin beschrijft de inzet die we als gemeente doen deze doelstelling te bereiken. Wettelijke kaders voor het gemeentelijk jeudgbeleid zijn met name de WMO (prestatieveld 2), de Wet op de Jeugdzorg en de Wet Publieke Gezondheid. Input voor het programma is geleverd door de verschillende partners, waaronder vertegenwoordiging van de jeugd zelf. Zo is oktober 2010 een expertmeeting gehouden over wat de belangrijkste thema's voor de komende jaren zijn. In de periode tussen oktober en nu zijn diverse momenten benut om samen met partners de thema's uit te werken. Met de jeugd is tijdens een bijeenkomst Jouw Toekomst, Jouw Kans gesproken en de jongerenambassadeurs hebben actief meegedacht.

2 Doelstelling en uitgangspunten

De inzet voor de komende periode kan worden samengevat in de volgende doelstelling:

Den Haag is een jeugd- en gezinsvriendelijke stad:

- Waar kinderen en jongeren **gezond** en **veilig** kunnen opgroeien tot zelfstandige volwassenen
- Waar ouders actief en verantwoordelijk zijn
- Waar de jeugd zich optimaal kan ontplooien en talenten maximaal worden benut
- Waar jeugdigen en gezinnen participeren in de samenleving
- Waar de samenleving betrokken is bij haar jeugd en andersom
- Waar de gemeente voor een vangnet zorgt als dat nodig is

2.1 Uitgangspunten voor het programma Jeugd & Gezin

Uitgangspunten voor beleid

Internationaal Verdrag voor de Rechten van het Kind (IVRK)
Een belangrijke onderlegger voor ons beleid vormt dit internationaal verdrag van de Verenigde Naties. Het beschrijft in 54 artikelen de universele rechten van kinderen. Nederland heeft het verdrag in 1995 ondertekend en zich daarmee gecommitteerd aan de actieve naleving ervan. Nederland verantwoordt haar inzet op het IVRK elke vijf jaar aan het Kinderrechtencomité van de VN.
De 54 rechten in het Verdrag kunnen geclusterd worden in vijf domeinen.

1. **Algemene rechten**
   Alle kinderen zijn gelijkwaardig en hebben daarmee dezelfde kansen en dezelfde rechten. Het belang van het kind staat voorop.
2. **Voorzieningenrechten**
   Kinderen hebben het recht om zich te ontwikkelen tot zelfstandige volwassenen.
3. **Participatierechten**
   Kinderen hebben recht op informatie en het recht hun mening te geven en betrokken te worden bij zaken die hen direct of indirect raken.
4. **Beschermingsrechten**
   Kinderen die in hun ontwikkeling worden bedreigd, hebben recht op bescherming.
5. **Rechten op speciale zorg**
   Gehandicapte kinderen en kinderen van vluchtelingen bijvoorbeeld hebben recht op speciale zorg.

Vertrouwen in ouders en de kracht van het gezin
De opvoeding en vorming van kinderen vindt voor het overgrote deel plaats in gezinsverband. De bagage die kinderen meekrijgen (zoals waarden, identiteit, zelfvertrouwen, arbeidsethos) is van grote betekenis voor het verdere leven en voor hun houding ten opzichte van de samenleving. Het omgekeerde is ook waar: wat je in je opvoeding niet meekrijgt, is lastig later bij te sturen. Betrokkenheid tussen mensen in en rond het gezin vormt dus een belangrijke bijdrage aan het sociaal kapitaal en de vitaliteit van de samenleving. Daarom richt dit programma zich niet alleen op individuele kinderen en jongeren, maar ook expliciet op ruimte voor de gezinnen waarin zij opgroeien. De basis daarbij is vertrouwen in de betrokkenheid, de eigen kracht en de verantwoordelijkheid van ouders. Het is waar dat ouders soms een steuntje in de rug nodig hebben, of zelfs gecorrigeerd moeten worden als zij ernstig tekort schieten. Dat mag er echter niet toe leiden dat probleemgedrag en wantrouwen het beleid gaan dicteren. De grote verschillen in normen en waarden met betrekking tot de opvoeding die er bestaan in een grote en diverse stad als Den Haag dienen daarbij gerespecteerd te worden. Er bestaat niet één vanzelfsprekende opvoedmoraal voor alle Haagse gezinnen. Wel verwachten wij dat ouders rekening houden met een aantal bindende opvoedwaarden, zoals het leren van de Nederlandse taal, een actieve betrokkenheid bij de school, en het leren respect opbrengen voor de ander (zoals op het gebied van geloofsovertuiging en seksuele geaardheid).

Positief jeugdbeleid en de kracht van sociale netwerken
Een flink deel van het jeugdbeleid richt zich op het voorkomen en oplossen van problemen rond individuele jongeren en gezinnen. Dit vangnet voor kwetsbaren in de samenleving is van groot belang en heeft onze blijvende aandacht, in het bijzonder voor die groepen waar de nood het hoogste is. Voor duurzaam jeugd- en gezinsbeleid is het echter minstens even belangrijk om in te zetten op het bevorderen van een goede sociale structuur in buurten en wijken. Een veilige sociale structuur waarin kinderen opgroeien en wanneer nodig tijdig gecorrigeerd worden, vormt een belangrijke sleutel bij het terugdringen van de 'medicalisering' van jeugdbeleid, het bestempelen van tegenslagen en wrijvingen tot individuele stoornissen. Jeugdcriminaliteit hangt samen met achterstanden en gebrekkige sociale controle, kindermishandeling met armoede en sociaal isolement. Hangjongeren worden een probleem in buurten zonder sociale structuur, waar mensen niet meer gewend zijn kinderen te corrigeren. Daarom zetten wij in op het bevorderen van een zogenaamde pedagogische civil society, een middenveld in wijken en buurten dat sociale verbondenheid creëert. In wijken met een sterke sociale structuur bestaat ruimte voor kinderen en jongeren om jong te zijn, om zich te ontwikkelen tot zelfstandige volwassenen. Ruimte om fouten te maken en daarvan te leren. Ruimte om te spelen op het schoolplein zonder dat buurtbewoners dat per definitie als geluidsoverlast ervaren. Ruimte om elkaar op straat te ontmoeten, zonder dat buurtbewoners zich onveilig voelen.

Uitgangspunten bij de aanpak

Voortbouwen, anticiperen en vereenvoudigen
De afgelopen periode is, samen met onze partners, veel in gang gezet. De komende collegeperiode zal daarop zoveel mogelijk worden voortgebouwd. Continueren wat goed gaat en waar mogelijk aanpassen op punten waar verbetering nodig is. Daarnaast is het belangrijk te anticiperen op nieuwe ontwikkelingen. Speciale aandacht gaat daarbij met name uit naar het vereenvoudigen van structuren en procedures tot het hoogst noodzakelijke en het creëren van ruimte voor de uitvoering. De stelselherziening in de jeugdzorg biedt hier veel mogelijkheden toe. Samen met de wetswijzigingen op het gebied van Passend Onderwijs en de WWB en de Wet Werken naar Vermogen.

Een gezamenlijke opdracht
Opvoeden is een taak van ons allen. Dit gebeurt in eerste instantie in het gezin. Maar ook de school en bijvoorbeeld de (sport)vereniging of een zorg- of welzijnsorganisatie dragen bij aan de opvoeding van kinderen. Dat maakt dat het Haagse jeugdbeleid een breed terrein beslaat, waarop vele organisaties actief zijn. De gemeente pakt de regierol op als het gaat om het verbinden van partijen die zich bewegen in dit veld. Het is daarbij zaak slimme verbindingen te leggen tussen beroepsmatige en vrijwillige inzet, dwars door de verschillende subterreinen als bijvoorbeeld onderwijs, werk, gezondheid, sport, welzijn en spelen heen. Het streven is een gezamenlijk gedragen jeugdbeleid, waaraan ieder vanuit de eigen expertise en deskundigheid met plezier zijn bijdrage levert.

Ruimte voor professionals
Wanneer de situatie de inzet van een professionele hulpverlener vereist, is het belangrijk om maatwerk te leveren. Want geen gezin en geen hulpbehoefte zijn hetzelfde. In dit kader willen wij de professional in de uitvoering meer ruimte geven om het gezin zo goed en zo passend mogelijk te kunnen begeleiden. Zij hebben immers direct contact met kinderen, jongeren en gezinnen. In combinatie met hun deskundigheid en ervaring, weten zij vaak heel goed wat nodig is om de gestelde doelen te behalen. Wij willen hen in staat stellen om hier zoveel

mogelijk naar eigen inzicht invulling aan te geven, gebruik makend van bij voorkeur 'bewezen' methodieken. Hierbij staat het belang van het kind altijd centraal. Verminderen van regeldruk (zoals bijvoorbeeld door middel van initiatieven als 'De paarse Ooievaar'[4]) vormt een belangrijke notie.

Een grote bezuinigingsopgave
Voor de jaren 2011 tot en met 2014 ziet de gemeente zich geconfronteerd met een forse bezuinigingstaakstelling op het jeugdbeleid. Naast een gemeentelijke bezuiniging die oploopt tot 3,4 miljoen per 2014, valt een aantal rijksmiddelen lopende deze collegeperiode weg. Het gaat daarbij met name om middelen die momenteel worden ingezet op het gebied van risicojongeren en het voorkomen en tegengaan van jongerenoverlast. Gezamenlijk leveren deze kortingen een extra bezuinigingstaakstelling oplopend tot 3,6 miljoen per 2013.
Gezien deze zeer forse bezuinigingen zullen ingrijpende keuzes gemaakt moeten worden. Bij de verdeling van middelen en bezuinigingen zijn in dit programma de volgende afwegingen leidend: bezuinigd wordt op professionele inzet gericht op participatie. Ontzien wordt vrijwillige inzet op participatie. Bij ondersteuning zal vooral worden bezuinigd op dubbelingen in werksoorten en coördinatie. Tenslotte wordt een deel van de bezuinigingstaakstelling ingevuld door de afbouw van de inzet van middelen vanuit de voor jeugdzaken bestemde middelen, in het onderwijs. Deze categorie activiteiten zal in 2012 nog eenmalig vanuit onderwijsmiddelen worden bekostigd.
De rijkskortingen op het gebied van jeugd en veiligheid kunnen binnen het programma onmogelijk worden opgevangen. Het college heeft daarom in het kader van de begrotingsbehandeling vanaf 2012 voor de duur van 2 jaar een bedrag van € 1,7 mln. per jaar beschikbaar gesteld.

2.2 Opbouw van het programma

Uitgaande van de hiervoor genoemde doelstelling en uitgangspunten valt het programma uiteen in twee domeinen. Het eerste domein (hoofdstuk 4: Een kind- en gezinsvriendelijke stad') betreft de basisinfrastructuur die benodigd is om kinderen, jongeren en gezinnen maximale kansen aan te reiken te participeren in de Haagse maatschappij. Het gaat dan zowel over een kind- en gezinsvriendelijke fysieke inrichting van de stad, als over een verscheidenheid aan voorzieningen en de sociale structuur in wijken.
Het tweede domein (hoofdstuk 5: 'Duurzame ondersteuning') gaat uit naar jeugdigen en gezinnen die (tijdelijk) een steuntje in de rug nodig hebben.
Het accent in het programma ligt op nieuwe prioriteiten of ombuigingen, op de inspanningen die wij zullen leveren aanvullend op het beleid dat nu al wordt uitgevoerd. Hierbij wordt aangesloten op reeds vastgesteld of regulier beleid op aanpalende terreinen[5].

De beschrijving van de inzet op de twee domeinen wordt vooraf gegaan door een korte analyse van trends en ontwikkelingen (hoofdstuk 3) en afgesloten met een hoofdstuk over samenwerking monitoring en evaluatie (hoofdstuk 6). Hoofdstuk 7 tenslotte beslaat de financiële kaders.

3 Trends en ontwikkelingen

Den Haag heeft vele kenmerken: internationale stad van vrede en recht, groene stad aan zee, studentenstad. Den Haag is echter ook: jongeren- en gezinsstad, want ruim één derde (158.781) van alle inwoners heeft een leeftijd tussen 0 en 26 jaar.[6] En bijna één derde van alle huishoudens bestaat uit gezinnen met één of meerdere kinderen (72.387). De huidige bevolkingsprognose 2015-2025 geeft aan dat het percentage gezinnen in de stad de komende jaren stabiel zal blijven.
In een recent onderzoek van Elsevier kwam het zogenaamde kinderpakket [7] van Den Haag als beste naar voren. Het grootstedelijk karakter van Den Haag biedt daarnaast een groot en divers aanbod op het gebied van winkels, recreatie- en uitgaansgelegenheden.

Tabel 1: Progonose jeugdigen in Den Haag 0 t/m 26
Bron: DSO, Den Haag in cijfers, 2010

	2010	2015	2020	2025
Aantal jeugdigen	158.781	161.214	166.835	170.103
% t.o.v. gehele Haagse bevolking	33,0	32,9	32,7	32,4
Aantal gezinnen	72.387	75.032	75.204	73.415
% t.o.v. gehele Haagse bevolking	29,3	29,7	29,4	29

3.1 Positieve ontwikkelingen

De afgelopen jaren is het aantal kinderen dat opgroeit in een gezin dat leeft op uitkeringsniveau, gedaald.[8] Ook het percentage kinderen in de geïndiceerde jeugdzorg is, in tegenstelling tot de landelijke trend, waar sprake was van een flinke stijging, gedaald.[9] Dit kan erop wijzen dat de preventieve inzet vanuit gemeentelijk beleid effect heeft.
Het opleidingsniveau van de Haagse jeugd is de afgelopen jaren gestegen.[10] De gemiddelde CITO-scores blijven stijgen en in het voortgezet onderwijs is een toename te zien van het aantal HAVO en VWO leerlingen. Het absoluut schoolverzuim is de laatste 10 jaar spectaculair gedaald met liefst 90%.[11] Ook het aantal voortijdige schoolverlaters in Den Haag is in het schooljaar 2008-2009 gedaald met 23,5% ten opzichte van het peiljaar 2005-2006. Den Haag behoort daarmee op dit gebied tot de best presterende grote gemeenten.[12] De voorlopige cijfers voor 2009-2010 laten zien dat de daling doorgezet wordt (zie tabel 2).

Tabel 2: Aantal voortijdig schoolverlaters 2009-2010 t.o.v. 2005-2006
Bron: vsvverkenner.nl

(percentage van schoolgaande populatie)	Den Haag	Amsterdam	Rotterdam	Utrecht
2005-2006	7,1%	7,8%	7,0%	5,9%
2009-2010	4,7%	5,7%	5,7%	4,6%
Daling 2009-2010 t.o.v. 2005-2006	33,8%	18,6%	26,9%	22,3%

3.2 Aandachtspunten voor beleid

Naast positieve ontwikkelingen bestaan er uiteraard vraagstukken die om speciale aandacht vragen. Den Haag heeft te maken met problemen die inherent zijn aan een grote stad.
Zo kent Den Haag wijken waarin achterstanden op diverse terreinen bovenproportioneel zijn. In vergelijking met kleinere steden en dorpen leven hier relatief veel gezinnen in armoede, is er sprake van een relatief hoog percentage bewoners met een taalachterstand en zijn de relatieve cijfers op het gebied van jeugdwerkloosheid, criminaliteit, gezondheids- en psychische problematiek hoog.[13] Enkele Haagse wijken worden in Kinderen in Tel zelfs tot de minst kindvriendelijke wijken van Nederland gerekend. Met name de geconcentreerde combinatie van armoede, onderwijsachterstanden en delicten maken dat kinderen hier minder kansen hebben om zich optimaal te ontwikkelen en gezond op te groeien. De inzet van de afgelopen jaren heeft er zowel op stedelijk als op wijkniveau toe geleid dat de scores op nagenoeg alle indicatoren van Kinderen in Tel zijn verbeterd. Desondanks blijft er reden genoeg om actief

in te blijven zetten op de kind- en gezinsvriendelijkheid in met name achterstandswijken.
Het beeld van Den Haag dat naar voren komt uit Kinderen in Tel is in hoge mate vergelijkbaar met dat van de andere grote steden, Rotterdam en Amsterdam (en in mindere mate Utrecht). Opvallend voor Den Haag in vergelijking met de andere grote steden is het hoge percentage van meldingen van kindermishandeling. Dit hangt zeer waarschijnlijk samen met de actieve inzet in Den Haag om meldingbereidheid rond kindermishandeling te vergroten. Maart 2011 is een commissiebrief verzonden waarin nadere informatie is opgenomen over Kinderen in Tel (RIS 180043).
De oververtegenwoordiging van jeugdigen van Antilliaanse en Marokkaanse afkomst in voortijdig schoolverlaten, werkloosheid en criminaliteit is nog steeds onaanvaardbaar hoog (RIS 180275).

Een aandachtspunt in gemeentelijk beleid rond openbare orde en veiligheid betreft problematische jeugdgroepen. Vanuit het jeugdbeleid zijn verschillende organisaties nauw betrokken bij deze aanpak, enerzijds vanuit signalering en preventie en anderzijds voor het bieden van zorg en ondersteuning aan jongeren of hun gezinnen. Onderstaande tabel geeft de aantallen problematische jongerengroepen in Den Haag weer. Er lijkt zich daarbij een verharding voor te doen: het aantal hinderlijke en overlastgevende groepen daalt, terwijl het aantal criminele groepen stijgt. De politie geeft daarnaast aan dat delictplegers steeds jeugdiger worden, tot en met de zogeheten '12-minners'. Er is sprake van criminalisering op steeds jongere leeftijd. Ook zijn er nog steeds loverboys actief, ook in Den Haag.
Jongerenoverlast komt overal voor, maar concentreert zich in de zogenaamde krachtwijken in de stadsdelen Centrum en Escamp.

Tabel 3: Aantallen problematische jeugdgroepen in Den Haag
Bron: Politiemonitor Haaglanden

	2007	2008	2009
Hinderlijk	33	16	17
Overlastgevend	25	21	20
Crimineel	4	7	9

Een andere trend is dat jongeren eerder een schuld opbouwen en dat deze schuld ook steeds hoger wordt (bron: Nibud). Ook qua middelengebruik zijn er opvallende cijfers.
Uit een recent gehouden scholierenenquête lijkt een tweedeling te ontstaan tussen stadsdelen waar veel allochtonen wonen en stadsdelen waar veel autochtonen wonen.[14] Deze verschillen liggen voornamelijk in het middelengebruik (roken, drugs en alcohol drinken) en de ervaren sfeer in de wijk (wel of niet plezierig). In de wijken met veel autochtonen werd aangegeven eerder en vaker te roken en alcohol te drinken. In de wijken met veel allochtonen werd aangegeven dat de sfeer in de wijk minder plezierig is.

Recent constateren wij een toename van gezinnen die om uiteenlopende redenen een beroep doen op de maatschappelijke opvang en/of noodopvang. Dit geeft druk op de bestaande voorzieningen. Een bijzondere categorie hierbinnen betreft dakloze ouders (met minderjarige kinderen) die in Nederland, als gevolg van de Vreemdelingenwet 2000, als niet rechthebbend op voorzieningen worden aangemerkt.

4 Een kind- en gezinsvriendelijke stad

Vanuit verschillende gemeentelijke disciplines wordt volop gewerkt aan veilige en prettige wijken voor gezinnen. Gezinswoningen op plekken waar voldoende voorzieningen beschikbaar zijn, waar veilig gesport en gespeeld kan worden, waar kinderen in de buurt naar school kunnen, waar men gemakkelijk buurtgenoten kan ontmoeten of in contact kan komen met relevante (hulpverlenende) instanties. Kortom: een stad waar gezinnen graag wonen.

In dit hoofdstuk zal de bijdrage vanuit het jeugdbeleid aan de doelstelling 'naar een jeugd- en gezinsvriendelijke stad' worden beschreven. De inzet is verdeeld over de onderwerpen:

- het stimuleren van eigen kracht en maatschappelijke betrokkenheid;
- vrije tijd en het verenigingsleven;
- voorzieningen in de openbare ruimte en;
- voorzieningen rond het onderwijs en de arbeidsmarkt.

4.1 Het gezinsleven

Ouders zijn de eerst verantwoordelijken voor een gezonde en veilige ontwikkeling van hun kinderen. Bij het opgroeien en opvoeden van hun kind(eren) heeft elke ouder ook wel eens vragen. Soms groot, soms klein. Daarvoor kunnen zij terecht bij het Centrum Jeugd en Gezin (CJG).

In de vorige collegeperiode is Den Haag hard aan de slag gegaan met het oprichten van CJG's. Nog in 2011 zal elk stadsdeel beschikken over een CJG.

Zoals voor vragen over gezondheid iedereen direct naar de huisarts stapt, zo wil het CJG eenzelfde rol gaan vervullen voor vragen over opgroeien en opvoeding. Hiertoe willen de CJG's toegankelijk en aanspreekbaar zijn voor ouders, (mede)opvoeders en professionals in de wijk. Alle CJG's hebben een laagdrempelig inlooppunt en zijn te vinden op internet. Ook is het CJG met raad en daad aanwezig in bestaande zorgstructuren in de stadsdelen zoals bijvoorbeeld de zorgadviesteams op scholen.
De Jeugdgezondheidszorg (JGZ) vormt het hart van het CJG. De JGZ ziet vrijwel alle kinderen tijdens de contactmomenten die zij uitvoert in het kader van de Wet op de Publieke Gezondheid. Zodoende komen vrijwel alle, met name jonge ouders, met enige regelmaat in het CJG. Ook de speel-o-theek maakt van het CJG een laagdrempelige voorziening, waar ouders gemakkelijk binnenlopen. Het CJG vormt daarmee een belangrijke spil in de wijk, waar ouders, opvoeders en professionals elkaar op een informele manier ontmoeten. Ook worden vanuit het CJG diverse voorlichtings- en informatiebijeenkomsten en cursussen georganiseerd rond relevante thema's.

De komende periode wil het CJG haar preventieve rol verder ontwikkelen. Vanaf medio 2011 is aan elk CJG een Preventief Netwerk Jeugd & Gezin verbonden. De Preventieve Netwerken zijn gericht op de doelgroep van het CJG: kinderen van – 9 maanden tot 23 jaar en hun gezinnen en gaan uit van de kracht van de netwerken rondom het gezin. Opvoeden en opgroeien is immers een samenspel tussen ouders, het sociale netwerk van ouders (familie, vrienden, buren, sportclub etc.) en het professionele netwerk (leerkrachten, eerstelijns hulpverleners, CJG-medewerkers, etc.).
Op stadsdeelniveau wordt een diversiteit aan signalen op het gebied van gezondheid, welzijn, veiligheid en onderwijs opgevangen. In de preventieve netwerken wordt besproken welke preventieve activiteiten nodig zijn om een signaal aan te pakken. Het uiteindelijke doel is de competenties van (ook beroepsmatige) opvoeders te vergroten zodat zij bij alledaagse ontwikkelings- en opvoedingsvraagstukken ondersteuning kunnen bieden en ernstiger problemen kunnen voorkomen. Wij vinden het van groot belang dat jongeren, ouders, andere opvoeders en beroepskrachten mede vormgeven aan het opgroei- en opvoedklimaat in het CJG-werkgebied. Daarom maakt ook een klantenpanel deel uit van dit netwerk.

Aandachtspunt is dat mensen van niet-Westerse afkomst de drempel van een CJG vaak nog als te hoog ervaren (zie ook actiepunt 24). Diverse oorzaken en redenen liggen hier aan ten grondslag. Informatie aan en betrekken van diverse gemeenschappen (onder andere zelf-organisaties) werkt stimulerend om deze drempel weg te nemen.

Daarnaast wordt vanaf 2012 het bestaande aanbod aan opvoedingsondersteuning herijkt[15]. Wij zetten in op meer flexibiliteit en maatwerk in dit aanbod en spelen in op relevante thema's die in stadsdelen spelen. Eén zo'n thema is het bieden van informatie en advies over echtscheidingsproblematiek en hoe hier als ouder mee om te gaan ten behoeve van een adequate ontwikkeling van de kinderen[16]. Vanuit het CJG zou eventueel ondersteuning kunnen worden aangeboden voor het opstellen van een ouderschapsplan bij (het voornemen van) een scheiding. Een ander thema is het ondersteunen van jonge mantelzorgers. Zodat het zorgen voor een naaste zo min mogelijk ten koste gaat van de eigen ontplooiing van de jongere.

Actiepunt 1	In alle Haagse stadsdelen staat een CJG.
Actiepunt 2	CJG's zijn verankerd binnen de stadsdelen en stemmen aanbod en activiteiten af op vraagstukken binnen het CJG-werkgebied. Elk CJG heeft hiertoe onder meer een Preventief Netwerk Jeugd en Gezin.

4.2 Het stimuleren van eigen kracht en maatschappelijke betrokkenheid

4.2.1 Vrijwillige maatschappelijke inzet

Je vrijwillig maatschappelijk inzetten gebeurt in Den Haag op grote schaal. Bewust, door lid te zijn van een maatschappelijke vrijwilligersorganisatie. Maar ook onbewust, zoals de voetbalcoach die in de gaten houdt of zijn pupillen wel goed hebben ontbeten voor aanvang van de wedstrijd. Door deze maatschappelijke inzet, gericht op kinderen en gezinnen, wordt in gezamenlijkheid bijgedragen aan de kwaliteit van de zogenaamde pedagogische civil society.[17] Een klimaat waarin mensen betrokken zijn bij elkaar en zo nodig kunnen terugvallen op elkaar. Een klimaat dus waar het goed opgroeien is.

Vrijwillige maatschappelijke inzet gericht op kinderen en gezinnen zal worden gestimuleerd en gefaciliteerd. Dit doen wij door goede voorbeelden actief uit te dragen. Bijvoorbeeld door vrijwilligerswerk voor de jeugd te promoten in het Aanvalsplan Vrijwilligers. Ook wordt de pedagogische civil society als aandachtsgebied betrokken in de nog vorm te geven Investeringsmaatschappij[18].
Wij erkennen daarbij de kracht van het (sport)verenigingsleven als belangrijk opvoedklimaat en willen ons jeugdbeleid hier beter op aansluiten. Concreet betekent dit dat wij de professionals in het jeugdbeleid zullen aansporen actief de samenwerking op te zoeken met (sport)verenigingen in de buurt. Er zullen in dit kader pilots ontwikkeld en uitgevoerd worden gericht op het beroepsmatig ondersteunen van sociale verbanden (zoals sport- en scoutingverenigingen) die zich in de alledaagse praktijk bezighouden met opvoedings- en ontwikkelingsvraagstukken. Zij zullen worden ondersteund door professionele agogen vanuit het Welzijnswerk en de Centra Jeugd en Gezin (CJG's). Ook kunnen pilots zich richten op het werven en behouden van risicojongeren als lid van verenigingen.

Actiepunt 3	Het uitvoeren van pilots op sport- en scoutingverenigingen. Het welzijnswerk en de CJG's ondersteunen de vrijwilligers bij opvoedings- en ontwikkelingsvraagstukken waarmee zij geconfronteerd worden. Sportsupport speelt hierin een verbindende rol, bijvoorbeeld door het organiseren van expertmeetings met sportverenigingen.

4.2.2 Jeugdparticipatie: meedoen, meedenken en meebeslissen

Het is van belang dat kinderen al vanaf jonge leeftijd maatschappelijk bewustzijn ontwikkelen. Iets doen voor een ander en ervaren hoe leuk dat kan zijn. Wij willen dit proces actief blijven stimuleren.

Zo verdienen kinderen in de leeftijd van 8-15 jaar met Crownies punten door het uitvoeren van klusjes in hun buurt, waarmee ze sparen voor leuke beloningen. Crownies heeft tot doel kinderen al vroeg actief te betrekken bij elkaar en bij de stad. Hen een zinvolle vrijetijdsbesteding te bieden en hen te laten zien dat het leuk en zinvol is om samen iets voor een ander en/of de buurt te doen.
In 2007 is gestart met de ontwikkeling van wat nu Crownies heet. Inmiddels hebben ruim 1300 kinderen een persoonlijk account aangemaakt op www.crownies.nl en wordt er in drie oorspronkelijke pilotgebieden wekelijks geklust.
Wij zijn voornemens Crownies de komende periode uit te rollen over geheel Den Haag. Hiertoe zullen wij actief op zoek gaan naar nieuwe klusbegeleiders en -aanbieders. In dit kader zal de in gang gezette samenwerking met het basisonderwijs (eventueel in combinatie met de maatschappelijke stage) en met bewonersorganisaties verder uitgebouwd worden. Ook de Haagse sport- en scoutingverenigingen worden betrokken bij Crownies. Tenslotte zullen klussen in het kader van intergenerationeel werken (jong ontmoet oud) breder beschikbaar komen.

Wij laten ook de komende periode onze erkenning en waardering blijken voor kinderen en jongeren die zich op inspirerende wijze hebben ingezet voor de maatschappij. Dit gebeurt middels de jaarlijkse uitreiking van de Haagse Jeugdlintjes.

Niet alleen meedoen, maar ook actief meedenken en meebeslissen is van groot belang. De stem van de jeugd moet gehoord worden als het gaat om zaken die hen direct of indirect aangaan. Zowel gestimuleerd vanuit school, als op eigen initiatief. De maatschappelijke en politieke betrokkenheid van jongeren groeit wanneer hun ideeën en meningen serieus genomen worden. Er is de afgelopen jaren flink geïnvesteerd in het betrekken van jongeren bij de totstandkoming van het gemeentelijk beleid. En met succes. De gemeente Den Haag is de afgelopen drie jaar genomineerd voor de Jong Lokaal Bokaal, de prijs van het Ministerie van VWS voor de stad die jongerenparticipatie het beste vorm geeft. De nominaties waren gebaseerd op verschillende initiatieven gericht op meedenken, meebeslissen en meedoen.
Jongeren hebben vaak inspirerende ideeën, maar weten niet altijd welke stap zij moeten

nemen om deze ook te verwezenlijken. Om jongeren(werkers) wegwijs te maken in de fondsenwereld, hebben Haagse, regionale en landelijke fondsen en organisaties eind 2010 de Inspiratiebazaar in het Haagse stadhuis georganiseerd. Gezien de grote opkomst en het enthousiasme onder zowel de fondsen, de organisaties en de doelgroep zelf, zijn wij voornemens jaarlijks een zogenaamd Inspiratiemoment te organiseren. Het draagt bij aan het omzetten van ideeën van jongeren naar de daadwerkelijke concrete uitvoering ervan.
De komende jaren zal blijvend worden ingezet op het activeren en betrekken van de jeugd bij de gemeentelijke politiek en beleidsvorming, waarbij we ons meer dan voorheen ook zullen richten op kinderen in de basisschoolleeftijd. Succesvolle initiatieven op dit gebied behouden en accenten leggen waar nodig. Wij hechten in dit kader vooral aan initiatieven vanuit de samenleving zélf, in de eigen buurt, voor maar vooral dóór jongeren en kinderen.

Actiepunt 4	Meedoen, meedenken en meebeslissen: • Crownies stadsbreed uitrollen; • Jaarlijkse uitreiking van de Haagse Jeugdlintjes; • Voortzetten Haagse Jongerenambassadeurs en bijeenkomsten Jouw Toekomst, Jouw Kans; • Jaarlijks aandacht voor betrokkenheid kinderen bij de stad op de Dag van de Kinderrechten (20 november), specifiek bij de gemeentelijke politiek en beleidsvorming; • Jaarlijkse Inspiratiemomenten, zowel stedelijk i.s.m. Haagse, regionale en nationale fondsen en organisaties, als op stadsdeelniveau.

4.2.3 Activerend kinder- en jongerenwerk

Het kinder- en jongerenwerk is een pedagogische voorziening in de vrije tijd. Een plek waar kinderen en jongeren, in aanvulling op de gezinssituatie en school, worden uitgedaagd hun talenten te ontwikkelen en actief en zichtbaar te participeren in de samenleving.
Het kinderwerk, vooral het naschoolse activiteitenaanbod, kent een groot bereik. Wij willen dit, ondanks de taakstelling in het welzijnswerk, in stand houden. De komende jaren zal de relatie tussen het kinderwerk en de basisscholen versterkt worden door actief deel te nemen aan de Brede buurtschoolontwikkeling (zie 4.5.1). Niet alleen kan door een meer vindplaats-gerichte invulling van kinderwerk het bereik worden vergroot, ook bestaat de verwachting dat, door het leggen van slimme combinaties met andere organisaties (bijvoorbeeld door gedeeld gebruik van locaties, zie 4.3), de consequenties van de bezuinigingen voor een groot deel kunnen worden opgevangen.

Ook binnen het professioneel jongerenwerk zal moeten worden bezuinigd. Het gevolg daarvan is dat er minder jongerenwerk voor de stad beschikbaar zal zijn. Twee uitgangspunten zijn daarom leidend voor het jongerenwerk voor de komende jaren: inzetten op kwaliteit en het stellen van scherpe prioriteiten.
Ten aanzien van kwaliteit willen wij de ingezette lijn van het plan Zichtbaar Jongerenwerk[19] voortzetten. De komende jaren wordt daarmee verder gewerkt aan een stevige en breed gedragen methodische basis voor het jongerenwerk.
Voor wat betreft het prioriteren van de inzet zal in het kader van de bezuinigingen geprioriteerd worden in de wijken waar deze pedagogische voorziening het hardst nodig is. Daarbij zal het jongerenwerk met name inzet kunnen leveren, gericht op talentontwikkeling (uitgaande van eigen kracht en netwerk van jongeren), het bieden van doorlopende leerlijnen in samenwerking met het onderwijs en het – waar nodig – toeleiden van jongeren naar

(hulpverlenende) instanties.
In 2012 zal gezamenlijk met de welzijnsorganisaties een traject worden ingezet gericht op de benodigde en meest efficiënte organisatorische vormgeving en gemeentelijke aansturing van het jongerenwerk. Uitgangspunt daarbij is flexibele en vraaggerichte inzet, waarbij wel een basisvoorziening in elk stadsdeel aanwezig moet zijn. Ook het bundelen van momenteel nog gescheiden vormen van overlastpreventie, zullen hierbij worden betrokken (zie actie 29).

Actiepunt 5	Acties jongerenwerk: • Voortzetten kwaliteitstraject jongerenwerk gericht op opleiding en methodisch werken • Prioriteren jongerenwerk in wijken waar deze voorziening het hardst nodig is. • Onderzoek naar toekomstige organisatorische positionering van het jongerenwerk (start onderzoekstraject begin 2012)

4.3 Vrije tijd en het verenigingsleven

In het aanbod aan vrijetijdsvoorzieningen voor jeugdigen en gezinnen neemt het verenigingsleven een belangrijke plaats in. Veel jeugdigen en gezinnen zijn lid van een vereniging. Met name sportverenigingen kunnen rekenen op een hoge populariteit. Zo is liefst 77 procent van de Haagse kinderen die aan sport doen van 4-11 jaar lid van een sportvereniging. Van de sportende jeugd tussen 12 en 18 jaar is dat 73 procent.[20]
Wij erkennen de kracht van verenigingen op het gebied van sport, muziek, scouting etc. als belangrijke factor in de ontwikkeling en vorming van jeugdigen en gaan ons jeugdbeleid hier beter op aansluiten. Het mes snijdt hierbij aan twee kanten. Enerzijds draagt het toeleiden van jongeren via bijvoorbeeld het jongerenwerk naar verenigingen bij aan de vitaliteit en het ledenbestand van verenigingen. Anderzijds bieden verenigingen zinvolle vrijetijdsbesteding, sociale verbondenheid en een bijdrage aan de talentontwikkeling van kinderen en jongeren. Al zijn er mooie voorbeelden, de beoogde samenwerking tussen partijen in de jeugdketen en uit het (sport)verenigingsleven is veelal nog onontgonnen terrein. Wij willen de beschikbare kennis en ervaring die nodig is om deze samenwerking gestalte te geven, actief beschikbaar stellen. Vervolgens zullen wij initiatieven die gericht zijn op het bij elkaar brengen van deze werelden faciliteren.

Ook voor het fysiek onderbrengen van vrijwilligersactiviteiten, -organisaties en het kinder- en jongerenwerk in diverse accomodaties, zal actief samenwerking worden gezocht met scholen en sportverenigingen en CJG's.

Actiepunt 6	Jeugdigen bekend bij de verschillende welzijns- en hulporganisaties worden actief toegeleid naar sportverenigingen. In overleg met betrokken partners vrijwilligersactiviteiten, -organisaties en kinder- en jongerenwerk onderbrengen in sportkantines/clubhuizen, schoolgebouwen en gemeentelijke accommodaties (conform Nota Participatiemaatschappij)

4.4 Voorzieningen in de openbare ruimte

De gemeente is verantwoordelijk voor een kwalitatief goede en gezonde inrichting van de openbare ruimte die zoveel mogelijk aansluit bij de specifieke wensen en behoeften van de burgers en tegemoet komt aan de eisen die gesteld worden aan een grote stad. De ambitie een kind- en gezinsvriendelijke stad te zijn, waarin gezinnen willen wonen en kinderen veilig en gezond kunnen opgroeien, stelt eisen aan de inrichting van de openbare ruimte.
Binnen het gemeentelijk beleid wordt daarom ingezet op een veilige woon- en leefomgeving (Kadernota Openbare Ruimte), kwalitatief wonen (zie Woonvisie 2009-2020), goede parkeervoorzieningen en veilige schoolroutes (Meerjarenplan Verkeersveiligheid 2008-2011) en op een gezonde en duurzame leefomgeving (Haagse nota Volksgezondheid 2012-2015 en Kadernota Op weg naar een duurzaam Den Haag).
Aanvullend daarop zal worden ingezet op de volgende zaken.

4.4.1 Jeugd op de Kaart en het Keurmerk Kind- en Gezinsvriendelijke Wijk

Voor een kind- en gezinsvriendelijke inrichting van wijken, is het noodzakelijk integraal te kijken naar wijken of stadsdelen: hoe ziet de bevolkingsopbouw eruit? Welke voorzieningen zijn er en hoe zijn deze verspreid over het gebied? Hoe is de bereikbaarheid van voorzieningen? Hoe ziet de woningvoorraad eruit? En meer van dit soort vragen.

De afgelopen periode is Jeugd op de Kaart ontwikkeld. Een digitaal kaart-systeem voor professionals en beleidsmedewerkers die zich bezighouden met de fysieke en sociale inrichting van wijken. Het digitale kaartmateriaal ondersteunt bij planvorming bij de (her)ontwikkeling van gebieden waarin expliciet aandacht is voor kind- en gezinsvriendelijke voorzieningen. Gekoppeld aan Jeugd op de Kaart zal een Keurmerk Kind- en Gezinsvriendelijke Wijk worden ontwikkeld. Het keurmerk maakt het bewoners, verenigingen, organisaties en de gemeente mogelijk te beoordelen in hoeverre wijken kind- en gezinsvriendelijk zijn. Bij de ontwikkeling van dit instrument zal kennis en onderzoek betrokken worden van onder meer het Europees Netwerk Child Friendly Cities.

Parallel aan de ontwikkeling van het keurmerk zal in een aantal wijken al gefaseerd integrale gebieds- en planontwikkeling plaatsvinden. Daarbij komt in elk geval een aantal achterstandswijken aan bod, maar zal ook expliciet worden gekeken naar wijken waar veelal gezinnen zich vestigen (bijvoorbeeld de zogenaamde ‘bloemkoolwijken’[21]). Uiteraard dient rekening te worden gehouden met de beperkte investeringsruimte. Nadruk zal daarom liggen op creatieve integrale combinaties en een aantal prioriteiten uit het collegeakkoord: maatschappelijke inzet van sportverenigingen, ontwikkeling brede buurtscholen en inzet op spelen.

Actiepunt 7	Ontwikkelen Keurmerk Kind- en Gezinsvriendelijke Wijk (gekoppeld aan ‘jeugd op de kaart’).
Actiepunt 8	Uitvoeren van pilots integrale gebiedsontwikkeling in twee stadsdelen.

4.4.2 Speelvoorzieningen

Buiten spelen is gezond en daarmee noodzakelijk voor een gunstige ontwikkeling van kinderen. In Den Haag kan naar hartenlust worden gespeeld op het strand, in de parken en in het bos. Toch is buitenspelen voor kinderen in een stad als Den Haag niet vanzelfsprekend. De openbare speelruimte delen kinderen immers met veel andere gebruikers. Bovendien is op straat spelen vaak risicovol door het altijd aanwezige verkeer. Voldoende ruimte om veilig te kunnen spelen heeft dan ook onze blijvende aandacht. Wij zetten ons de komende periode in voor uitdagende speelplekken (formeel en informeel) verspreid over de stad, die aansluiten bij de behoeften van de Haagse jeugd. Hierbij kan onder meer gedacht worden aan natuurlijk ingerichte speelplaatsen en nieuwe generatie speelplekken. Daarnaast blijven wij zoeken naar slimme combinaties en multifunctioneel gebruik van de (openbare) ruimte, bijvoorbeeld door school- en kerkpleinen en sportterreinen open te stelen voor spelende jeugd.

De komende jaren wordt het aantal speelvoorzieningen waar mogelijk verder uitgebreid en wordt een deel van de bestaande speelplaatsen vraaggericht vernieuwd. Om dit mogelijk te maken is in het coalitieakkoord 2010-2014 voor de uitvoering van de nota Spelen in de Stad, éénmalig een bedrag van € 4 mln beschikbaar gesteld. Hiertoe dienen de Haagse stadsdelen jaarlijks voorstellen in die zijn afgestemd met bewoners/gebruikers.
Het accent ligt op wijken die op het gebied van gezinsvriendelijkheid nog achterblijven. De indicatoren van Jeugd op de Kaart en het nog te ontwikkelen Keurmerk Kindvriendelijke Wijk vormen hier een goede basis voor. Het stelt ons in staat om gebiedsgericht in te zetten op voorzieningen die gemist worden. Bij de planvorming rond speellocaties worden de ideeën van kinderen in de nabije omgeving betrokken, die wij (via het kinder- en jongerenwerk) actief zullen uitnodigen om hierover mee te denken. Dit betreft niet alleen de fysieke invulling van een speelplek, maar ook een passend (vrijwillig) activiteitenaanbod dat ter plekke kan worden aangeboden. Met verschillende instellingen op het gebied van welzijn, sport, onderwijs, scouting en milieu-educatie zal hiervoor de samenwerking gezocht worden.

Voor de uitvoering van de nota Spelen in de Stad is in 2008 een inventarisatie van speelbehoeften gemaakt. Bij de keuze van speelprojecten wordt rekening gehouden met de volgende speerpunten:

- kwaliteitsimpuls voor circa 15% van de bestaande speelvoorzieningen (inventarisatieonderzoek)
- stimuleren multifunctioneel gebruik (openbare) ruimte (sportterreinen, school- en kerkpleinen)
- het uitwerken van een aantal speeltrends en bijzondere voorzieningen zoals groene speelplekken, nieuwe generatie speelplekken en de mogelijkheden onderzoeken voor een stedelijke bouwspeelplaats. Een passend activiteitenaanbod voor gerealiseerde en nog te realiseren speelnoviteiten wordt vanuit bestaande middelen ontwikkeld
- in de stadsdelen Scheveningen en Laak waar mogelijk nieuwe speelruimtes creëren
- de mogelijkheden onderzoeken voor de adoptie van meer speelplekken
- maatwerk om de speelwaarde van speelvoorzieningen te verhogen, bijvoorbeeld door het samenvoegen van kleine speelplekken met een minimale speelfunctie

Bij nieuwe woningbouw wordt gezorgd voor voldoende speelaanbod. De landelijke organisatie voor speeltuinwerk en jeugdrecreatie (NUSO) heeft hiertoe een norm ontwikkeld. Uitgangspunt daarbij is dat 3% van de totale bebouwde oppervlakte bestemd is voor spelen[22]

Het meerjarenplan WMO 'Zorg voor elkaar' zet in op het vergroten van de betrokkenheid van Hagenaars bij de samenleving. Nadrukkelijk wordt gesteld dat activiteiten van vrijwilligersorganisaties voorrang hebben op gesubsidieerde activiteiten. Om de gedeelde verantwoordelijkheid van Hagenaars te vergroten, zullen in dit kader in 2011 verdere stappen worden gezet om de oprichting van speeltuinverenigingen te stimuleren, waarbij het toezicht door de ouders zelf wordt verzorgd. Ook zal de betrokkenheid van vrijwilligers bij de Haagse Hopjes worden versterkt.

Actiepunt 9	Uitvoeren Nota Spelen in de stad (2009-2013)

4.5 Brede buurtscholen als spil in de wijk

Een stad die kinderen kansen wil bieden, moet een stad zijn met een voldoende en passend aanbod aan kwalitatief goed onderwijs, dat is verankerd in de wijk en de stad. In 2010 is de Haagse Educatieve Agenda (HEA) vastgesteld, waarin de gemeentelijke ambities op het gebied van onderwijs zijn vastgelegd. In de HEA is een prominente plek ingeruimd voor het vormen van brede scholen. Brede scholen hebben als kerntaak het geven van goed onderwijs, maar hebben tevens een spilfunctie in de buurt. Er wordt een gevarieerd scala aan activiteiten aangeboden om de talenten van alle leerlingen te ontwikkelen en de leerprestaties te verbeteren.

Er zijn drie profielen van brede basisscholen.[23] Bij alle drie de typen werkt het onderwijs samen met verschillende organisaties in de wijk. Het *opvangprofiel* is gericht op een goede samenwerking tussen de basisschool en de instellingen voor kinderopvang. Bij het *ontwikkelingsprofiel* gaat het om het vergroten van de kansen van kinderen en het verkleinen van de achterstanden in het onderwijs. Het *leerkansenprofiel* is speciaal ontwikkeld voor basisscholen waar grote groepen leerlingen veel minder ontwikkelingskansen hebben. Bij dit profiel verlengen scholen de verplichte onderwijstijd met zes uur. Op dit moment hebben 15 Haagse scholen het leerkansenprofiel ingevoerd, drie scholen zijn de invoering aan

het voorbereiden en nog eens vier scholen oriënteren zich op de mogelijke invoering van dit profiel. Doelstelling in het collegeakkoord 2010-2014 is om door te groeien naar 25 scholen die het leerkansenprofiel hebben ingevoerd.

Daarnaast worden in de krachtwijken op zes locaties brede buurtscholen 'plus' ontwikkeld en in drie gebieden brede buurtzones. Kern van het brede schoolbeleid in de krachtwijken, is dat scholen een nog sterkere spilfunctie krijgen in de buurt door een combinatie met andere activiteiten in de buurt. Een brede buurtschool plus is een school met een programma-inhoudelijke samenwerking tussen onderwijs, welzijn, zorg, sport, cultuur en andere partners in de wijk. Op elke brede buurtschool plus wordt het leerkansenprofiel ingevoerd, maar daarnaast kan een uitbreiding van het bestaande schoolgebouw of een complete herontwikkeling van de locatie aan de orde zijn. Deze investering in accommodaties vindt specifiek plaats in het kader van de Haagse krachtwijkenaanpak. Bij een brede buurtzone ligt de nadruk op de programma-inhoudelijke mogelijkheden tussen onderwijs, welzijn, zorg en andere partners, het netwerk en de verbindingen in de wijk, zonder dat er vooraf sprake is van investeringen in accommodaties voor additionele voorzieningen. Er zijn zes brede buurtscholen plus en drie brede buurtzones geselecteerd.

Tevens is er een beleidskader voor de brede school in het voortgezet onderwijs ontwikkeld. In het schooljaar 2011-2012 ontvangen de eerste VO-scholen een subsidie om de bredeschool-functie te ontwikkelen en deels in te voeren.

Wij willen het jeugdbeleid aansluiten op deze ontwikkelingen in het onderwijs door de wijkfunctie van de brede buurtschool en de brede buurtzone verder te versterken. Het gaat dan om het vergroten van de sociale samenhang en de mogelijkheid voor ontmoetingen in de wijk. Daarbij ligt de focus op het ontwikkelen van talenten van kinderen, ouders en overige wijkbewoners. Daarnaast kunnen brede buurtscholen een belangrijke functie vervullen in een goede signalering van problemen, doorverwijzing naar zorg en preventie.

Voor de brede (buurt)scholen (plus) en brede buurtzones wordt een breed, gedifferentieerd aanbod per wijk ontwikkeld, op basis van de vraag en behoefte van de partijen zelf. Deze variant van de brede school noemen we het wijkprofiel. De gemeente zal daartoe de samenwerking opzoeken met de betreffende scholen en instellingen. Daarbij wordt actief gestuurd op de inzet van het welzijnswerk en de CJG's. Concreet denken wij aan het situeren van het kinder- en jongerenwerk op of rond de brede school en het ter plekke aanbieden van extra opvoedingsondersteuning of maatschappelijk werk.

Het College hecht – mede binnen het kader van brede scholen – grote waarde aan cultuureducatie. Kunst en cultuur hebben aantoonbaar positief effect op de ontwikkeling van kinderen, zowel sociaal als cognitief. Daarom werkt het College een programma cultuureducatie uit, waarin alle Haagse kinderen tijdens hun schoolcarriere op een inspirerende manier kennis maken met kunst en cultuur.

Actiepunt 10	Ontwikkelen van het wijkprofiel (2011). Implementeren van dit wijkprofiel op de brede buurtscholen plus en in de brede buurtzones in de krachtwijken (2012-2014).

4.6 Iedereen op school of aan het werk

Voor een stad die jongeren wil stimuleren tot meedoen, is het beschikken over kwalitatief goede onderwijsvoorzieningen cruciaal. In het verlengde daarvan is het van belang blijvend in te zetten op het terugdringen van het voortijdig schoolverlaten. De afgelopen jaren is hieraan succesvol gewerkt (zie hoofdstuk 3). De ambitie – vastgelegd in eerdergenoemde Haagse Educatieve Agenda – is de komende jaren deze lijn vast te houden en het aantal voortijdig schoolverlaters verder terug te dringen. Zeker in een ongunstiger economische conjunctuur is het van belang jongeren te stimuleren en in staat te stellen zich in het onderwijs zo goed mogelijk te kwalificeren. Hiermee worden immers kansen op de arbeidsmarkt versterkt en hun kansen om zelfstandig volwaardig te participeren in de samenleving. Ook het risico op het afglijden van jongeren tot in het ergste geval criminaliteit wordt zo verkleind.

Met de juiste scholing en begeleiding weet het overgrote deel van de Haagse jeugd zich zelfstandig een plek op de arbeidsmarkt te bemachtigen. Alleen wanneer dit niet lukt en jongeren ook niet op eigen kracht een baan vinden, melden ze zich bij het Werkplein Sorghvliet van de dienst Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Onder het motto ‘school vóór werk vóór inkomen’ tracht het Werkplein hen terug naar school, werk of naar een leerwerkbaan toe te leiden. Inzet voor de komende jaren is de betrokkenheid hierbij van particuliere initiatieven zoals bedrijven en maatschappelijke ondernemingen die jongeren een leerwerkplek kunnen bieden, te vergroten Ook bij de inzet van jeugdhulpverlening (bijvoorbeeld AMW, gezinscoaches, JIP en JIT) vormt toeleiding naar school of werk een belangrijk aandachtspunt.

Op basis van het regeerakkoord en het bestuursakkoord[24] zal de komende jaren een aantal wetwijzigingen worden doorgevoerd die consequenties hebben voor deze aanpak. Het gaat daarbij om de introductie van de Wet Werken naar Vermogen en de aanpassingen van de WWB (de WIJ komt als aparte regeling te vervallen). Het uitgangspunt van de Wet Werken naar Vermogen is dat werk boven inkomen gaat. Dat geldt ook voor mensen met een arbeidshandicap. De instroom in de Wajong en WSW wordt aangescherpt. Met de wetswijzigingen wordt er veel meer uitgegaan van de mogelijkheden en eigen kracht van jongeren en daarmee wordt er ook meer van jongeren zelf verwacht. Gevolg hiervan is dat met het aantrekken van de economie de jongeren doelgroep meer en meer zal bestaan uit kwetsbare jongeren met meervoudige problemen die niet zelfstandig een plek in de samenleving kunnen veroveren. Jongeren die nog niet in het bezit zijn van een startkwalificatie vallen onder de verantwoordelijkheid van het onderwijs.[25] De uitdaging is op welke manier kwetsbare jongeren, die al eens eerder uitgevallen zijn, weer teruggeleid kunnen worden naar het onderwijs.
Ook de aanscherping in de Wajong zal het aantal kwetsbare jongeren dat zich tot de gemeente wendt verhogen (denk bijvoorbeeld aan de LVB groep).

Het is niet onwaarschijnlijk dat de hier beschreven maatregelen en de elders in dit programma beschreven ontwikkelingen (en bezuinigingen) op passend onderwijs en de jeugdzorg, voor een aanzienlijk deel dezelfde categorie kwetsbare jongeren raken.
Om die reden zullen wij de consequenties van deze verschillende ontwikkelingen voor Den Haag integraal in beeld brengen. Op basis daarvan wordt een samenhangende aanpak van de problematiek van kwetsbare jongeren tussen circa 16 en 27 jaar gerealiseerd, specifiek waar het gaat om het verbinden van zorg aan school/werk. Hierbij kan gedacht worden aan het bundelen van het aanbod vanuit de verschillende disciplines in een breed jongerenloket. Hiertoe is het van belang dat de verschillende disciplines (zorg, onderwijs en arbeidsmarkt) elkaar zowel in de praktijk als beleidsmatig weten te vinden en aan integrale plannen werken die deze ambitie realiseren.

Actiepunt 11	Uitvoeren HEA (2010-2014) • Sneller en accuraat optreden van de afdelingen Leerplicht en Voortijdig Schoolverlaters; • Realiseren van een aanbod trajecten en passende opleidingsplaatsen waarin voortijdige schoolverlaters geplaatst kunnen worden.
Actiepunt 12	Onderzoek naar de consequenties en mogelijke cumulatie van consequenties voor bepaalde doelgroepen van de aankomende wetswijzigingen op het gebied van jeugdwerkloosheid, jeugdzorg en passend onderwijs. Acties formuleren op basis van de uitkomsten. Hangende het onderzoek wordt de haalbaarheid van het bundelen van de verschillende disciplines op het terrein van zorg, onderwijs en arbeidsmarkt in een breed jongerenloket onderzocht.

5 Duurzame ondersteuning

In het voorgaande hoofdstuk ging het om het aanreiken van mogelijkheden om zelfstandig mee te kunnen doen in de Haagse samenleving. In dit hoofdstuk wordt de inzet beschreven voor diegenen die zonder (tijdelijk) extra steuntje in de rug deze mogelijkheden niet kunnen benutten. Ook bij dit vangnet van zorg en ondersteuning staat het versterken van de eigen kracht van gezinnen voorop, evenals het benutten en activeren van sociale verbanden. Duurzame verbanden zoals gezins- en familierelaties, maar ook verenigingen of de buurt zijn immers bij uitstek plekken waar mensen verantwoordelijkheid (kunnen) nemen voor elkaar. Daarnaast is het echter zaak om snel en adequaat professionele hulp in te kunnen schakelen daar waar de situatie dat vereist. Het blijft dan ook van belang om in te zetten op het actief signaleren van risico's en het aanbieden van de juiste hulp. Deze aanpak kan samengevat worden als Vinden, Verbinden en Aanpakken[26]. Doen wat nodig is, is daarin cruciaal.
Dat betekent oog voor specifieke problematieken, aandachtsgroepen en wijken waar maatschappelijke problematiek bovengemiddeld hoog is.
De afbouw van verschillende rijksmiddelen op het terrein van ondersteuning vormen een serieus knelpunt. Gevolg hiervan is dat gemeentelijke inzet, vooral op het gebied van de

aanpak van overlast, zal moeten worden teruggebracht. Met ketenpartners, maar ook binnengemeentelijk zal bezien moeten worden op welke wijze consequenties hiervan in de stad zo beperkt mogelijk kunnen blijven.
Op het gebied van preventie en integrale zorg biedt de decentralisatie van de jeugdzorg daarentegen grote kansen om de keten effectiever te laten functioneren. Deze operatie leidt er immers toe dat zowel provinciale jeugdzorg, jeugd GGZ, jeugd LVB, het gedwongen kader en de preventieve gemeentelijke hulpverlening in één hand komen.

De belangrijkste ambities in dit domein zijn vertaald naar de actiepunten 13 tot en met 31.

5.1 Eigen kracht

Ook bij ondersteuning is het van groot belang oog te hebben voor de eigen mogelijkheden van jongeren, gezinnen en hun sociale netwerk. Voor gezinnen geldt dat zij beter in staat zijn zelfstandig te functioneren wanneer zij een beroep kunnen doen op een netwerk van familie, vrienden en anderen in de directe omgeving. Onderzoek zoals dat van de RMO toont aan dat de preventieve werking die hiervan uitgaat groter is dan die van een professionele interventie. Vrijwillige en duurzame ondersteuning verdient de voorkeur boven professionele zorg, die vaak van tijdelijke aard is.
Dit vereist van hulpverleners dat zij zich meer dan voorheen richten op het inschakelen van dit natuurlijke netwerk. Binnen Den Haag werkt een aantal organisaties al op bescheiden schaal met methodieken waarin deze andere manier van werken wordt ingevuld. Daarbij valt bijvoorbeeld te denken aan de (gemeentelijk gefinancierde) Eigen Kracht Conferenties en de Familie Netwerkberaden in de geïndiceerde jeugdzorg. Essentie van dergelijke methodieken is dat gezinnen en hun netwerk, onder begeleiding van een onafhankelijke coördinator worden uitgedaagd om zelf oplossingen te formuleren voor de problematiek die zij gezamenlijk, binnen het aanwezige netwerk, vastleggen en aanpakken, eventueel met behulp van professionals.
Het inbedden van eigen-kracht principes tot gemeengoed binnen het brede palet van zorg en ondersteuning, is een belangrijke ambitie voor de komende jaren.

Actiepunt 13	Voortzetten experiment Eigen Kracht Conferenties. Op basis van evaluatie van deze en andere methodieken vindt besluitvorming plaats over inbedding van deze manier van werken binnen regulier aanbod vanaf 2012.
Actiepunt 14	Bij de inhoudelijke doorontwikkeling van de Centra Jeugd en Gezin zal in (na)scholingsaanbod en jaarwerkplannen expliciet worden ingezet op mogelijkheden om de betrokkenheid van het eigen netwerk van clienten te activeren. Ook in analyses en evaluaties van bestaand ondersteunings- en zorgaanbod, wordt dit als aandachtspunt meegenomen.

5.2 Ontschotte zorg in het Centrum Jeugd en Gezin

Daar waar ouders vragen hebben of advies of hulp bij opvoedingsvraagstukken wensen, is het CJG de plek waar ouders terecht kunnen. Het Haagse CJG van de toekomst is echter meer: het is de laagdrempelige en ontschotte toegang tot alle gezins- en jeugdzorg. Om dat waar te kunnen maken is een eenduidige organisatie nodig, een verdergaande integratie van werksoorten en het vervangen van complexe individuele indicatiestellingsprocedures door snelle integrale gezinsdiagnoses. Het CJG groeit daarmee in de toekomst uit tot dé plek van waaruit zorg voor jeugd en gezinnen wordt geleverd en/of wordt georganiseerd.

In de Haagse Centra Jeugd en Gezin zijn de afgelopen periode belangrijke stappen gezet in de samenwerking tussen betrokken organisaties. Verspreide verantwoordelijkheden binnen het stelsel van jeugdzorg maakten de noodzakelijke vervolgstappen echter onmogelijk.
Het huidige kabinet heeft inmiddels besloten tot decentralisatie van alle jeugdzorg naar gemeenten.
De decentralisatie van de jeugdzorg is voor de gemeente Den Haag een zeer gewenste ontwikkeling omdat het vereenvoudigingen in het stelsel mogelijk maakt. Het is een omvangrijke operatie, waarmee al in 2012 wordt gestart. De volgende taken worden gefaseerd overgeheveld naar de gemeente: jeugd-GGZ (zowel AWBZ als zorgverzekeringswet), provinciale jeugdzorg (ambulante hulp en pleegzorg), gesloten jeugdzorg, jeugdreclassering, jeugdbescherming (gezinsvoogdij) en zorg voor licht verstandelijk beperkte jeugd.
Doel van de gemeente Den Haag is – door het samenbrengen van nu nog veelal gescheiden vormen van hulp – te komen tot een ontschot en gezinsgericht continuüm van zorg en ondersteuning. Nadruk daarin ligt op het signaleren en oppakken van problemen in een zo vroeg mogelijk stadium met lichte, laagdrempelige en gezinsgerichte vormen van hulpverlening en ondersteuning. Tegelijkertijd zal waar dat nodig is snel gespecialiseerde inzet kunnen worden geleverd. Het voorkomen van zware (gedwongen) vormen van hulpverlening is hierbij het uitgangspunt.

Voorbereidingen voor de decentralisatie zijn binnen de gemeente reeds in gang gezet. Inzicht in de consequenties van de decentralisatie van de jeugdzorg is daarin cruciaal. In 2011 wordt een inventariserend onderzoek uitgevoerd naar het 'wat en wanneer' en de financiële consequenties van deze nieuwe taak. Doel is te komen tot doelmatige en effectieve zorg voor jeugd en gezinnen en een optimaal sturings- en organisatiemodel voor het CJG om deze verantwoordelijkheid adequaat vorm te geven en in te bedden in een integrale ondersteuningsstructuur.

In 2010 zijn, vooruitlopend op de overheveling van de jeugdzorgtaken, twee pilots Ontschotte Zorg van start gegaan. De Proeftuin CJG en de Haagse Samenwerking[27]. Doel van deze pilots is een integrale, ontschotte en doeltreffende aanpak te ontwikkelen die multiprobleem gezinnen werkelijk verder brengt[28].

Actiepunt 15	Doorontwikkelen van het CJG van netwerkorganisatie naar geïntegreerde werkorganisatie: • Besluitvorming nieuw sturings- en organisatiemodel (2011) en de implementatie daarvan (2012/2013) • Voortzetting en evaluatie van twee pilots Ontschotte Zorg (tot 2013). Inbedding van de gunstige uitkomsten in staande structuren (2013 en 2014).
Actiepunt 16	Starten van lokaal/regionaal voorbereidingstraject met Stadsgewest Haaglanden en regiogemeenten over overheveling van jeugdzorgtaken naar de gemeente.

5.3 Sluitende ketens

In de vorige programmaperiode is sterk ingezet op het ontwikkelen en implementeren van een sluitende zorgstructuur voor kinderen en jongeren, waarbij de Centra Jeugd en Gezin de spil vormen. Deze 'sluitende zorgstructuur 0-23' heeft als doel dat kinderen en gezinnen in beeld zijn en dat vroegtijdig de juiste zorg en ondersteuning kan worden ingezet. Belangrijke randvoorwaarde en nevendoel daarbij is de samenwerking tussen organisaties die betrokken zijn bij dezelfde kinderen of gezinnen te verbeteren. Het uitgangspunt daarbij is 'één gezin, één plan, één zorgcoördinator'.
Inmiddels heeft deze aanpak geleid tot sluitende afspraken met een groot aantal organisaties aangaande zorgcoördinatie en regie. Daarnaast is de verwijsindex operationeel als ondersteunend instrument voor samenwerking. Ook is voorzien in een opschalingsmodel bij vastlopende casuistiek: jeugdregisseurs sturen in gevallen waarin hulp stagneert aan op een snelle oplossing. Tenslotte is geïnvesteerd in een adequaat pakket aan relevante zorg en ondersteuning (gezinscoaches, ambulante hulp, opvoedingsondersteuning etc.).

De uitdaging voor de komende jaren bouwt voort op deze lijn en laat zich samenvatten in twee samenhangende onderdelen. In de eerste plaats is het zaak een aantal onderwerpen uit de sluitende zorgstructuur verder te implementeren en te optimaliseren. In de tweede plaats zetten wij in op het versterken van de verbinding met andere ketens, zoals het onderwijs, Den Haag Opmaat, het CCP, de veiligheidsketen en de keten rond zwangerschap en geboorte.

5.3.1 Implementatie van de sluitende zorgstructuur rond jeugdigen en gezinnen

Een aantal acties uit de voorgaande periode vereist nadere implementatie. Centraal daarin staat de implementatie van het convenant sluitende zorgstructuur. Daarbij gaat het vooral om het daadwerkelijk uitvoeren van zorgcoördinatie in gezinnen met meervoudige problematiek. Een aantal organisaties is niet in staat gebleken deze taak binnen hun reguliere inzet uit te voeren, zoals aanvankelijk gedacht. Teneinde dit vraagstuk op te lossen, wordt binnen de eerdergenoemde Proeftuin CJG – anticiperend op de mogelijkheden die de aankomende decentralisatie met zich meebrengt – op experimentele basis gewerkt met het integreren van zorgcoördinatie in de basistaken van het CJG (zie actie 16).

Een andere ontwikkeling die zal worden voortgezet is de uitrol van de verwijsindex. De verwijsindex is een ondersteunend instrument waarmee hulpverleners die risico's signaleren bij, of hulp verlenen aan dezelfde kinderen en jongeren met elkaar in contact worden gebracht. Zodoende kunnen zij hun inspanningen al in een vroeg stadium met elkaar afstemmen. Sinds 1 augustus 2010 zijn gemeenten bij wet verplicht tot het in stand houden van een verwijsindex.
In oktober 2009 is de Haagse verwijsindex verbreed naar de Regionale Verwijsindex Haaglanden (RVH), die sinds december 2010 volledig operationeel is. De gemeente Den Haag vervult hierin een coördinerende rol. De afgelopen periode heeft in het teken gestaan van het aansluiten van diverse partijen op de RVH[29].

Wij hebben de ambitie dat in het najaar van 2012 alle door de gemeenten in Haaglanden beoogde partijen, zijn aangesloten en actief melden in de RVH. Ook dient de toetsing en de sturing op matches dan Haaglanden breed geborgd te zijn binnen de lokale zorgstructuren van de afzonderlijke gemeenten. Het streven is de RVH op termijn te koppelen aan andere systemen die ontwikkeld worden in het jeugd(zorg)- en onderwijsveld, zoals het digitaal dossier van de Jeugdgezondheidszorg (JGZ), het Elektronisch Leerlingdossier (ELD) en JeugdlinQ.

Actiepunt 17	Implementeren Regionale Verwijsindex Haaglanden (RVH): • Aansluiten van alle door de gemeenten in Haaglanden beoogde lokale en regionale instanties. • Inbedden van de RVH in lokale zorgstructuren en organisaties.

5.3.2 Versterken van samenhang tussen ketens

Een veld waarmee de Centra Jeugd en Gezin al nauw mee verbonden zijn, is het onderwijsveld. Vertegenwoordigers van het CJG zijn bijvoorbeeld nu al standaard aanwezig binnen de zorgadviesteams en zorgcommissies van de scholen om hun bijdrage te leveren. De landelijke ontwikkelingen leiden er de komende periode toe dat niet alleen het jeugdbeleid ingrijpende wijzigingen tegemoet gaat. Ook de zorgstructuur in het onderwijs zal als gevolg van de wet 'passend onderwijs' ingrijpend veranderen. Beide ontwikkelingen hebben tot doel dat jongeren zich kunnen ontwikkelen tot zelfstandige volwassenen die naar vermogen deelnemen aan de samenleving. Beide ontwikkelingen gaan echter ook gepaard met een omvangrijke rijkskorting (2 x € 300 mln). Het is dus van groot belang dat schoolbesturen en gemeenten samen optrekken bij de doorontwikkeling van de Centra Jeugd en Gezin en de implementatie van passend onderwijs en daarbij gezamenlijk kijken naar mogelijkheden om efficiënte zorg in en rond de school te bieden. Met schoolbesturen zullen hierover proces-

afspraken worden gemaakt. Uitgangspunt vanuit het jeugdbeleid is zorg zo dicht mogelijk bij het onderwijs te bieden en signalen zo vroeg mogelijk op te pakken.

Samenhang met andere beleidsvelden is ook aan de orde bij gezinnen met meervoudige problemen. De zorgstructuur jeugd en gezin vormt een vangnet voor die kinderen en gezinnen die extra steun vragen of behoeven. Bij gezinnen met meervoudige problemen kan het op gezinsniveau om problemen gaan die de buiten de expertise liggen van organisaties in de jeugdketen[30]. In dergelijke situaties is het van belang dat afstemming op gezinsniveau plaatsvindt met instanties op aanpalende terreinen. Want ook hierbij geldt als gemeentelijk uitgangspunt dat we gezinnen één helder aanspreekpunt willen geven en er gewerkt wordt vanuit één plan. Een gezin waarbij meerdere problemen tegelijkertijd spelen, heeft al snel te maken met minimaal vier of vijf verschillende hulpverleners, elk met een eigen specialisatie. Ondanks het feit dat zij allen handelen vanuit de beste bedoelingen met het gezin, is de hulpverlening in dergelijke gezinnen nog te vaak versnipperd en daarmee onvoldoende effectief.
Om de dienstverlening aan gezinnen en huishoudens met meervoudige problematiek te verbeteren, wordt vanaf 2011 in het kader van de krachtwijken businesscase multiproblem-gezinnen extra inzet gepleegd voor multiproblemhuishoudens. Het gaat daarbij om in totaal 1,3 miljoen per jaar in te zetten voor gezinstrajecten binnen de jeugdketen en extra aanbod voor multiproblemhuishoudens vanuit Den Haag Opmaat.

Ook is in 2011 onderzoek verricht naar (de aanpak gericht op) multiproblemhuishoudens binnen de ketens veiligheid, Den Haag Opmaat, Jeugd en Gezin en de Maatschappelijke Opvang. Op basis van dit onderzoek zullen in de tweede helft van 2011 nadere ambities worden gesteld ten aanzien van de stroomlijning van ketens, en de ketenoverstijgende invulling van ‘één gezin, één plan, één zorgcoördinator’. Daarbij zal ook kritisch gekeken worden naar mogelijke dubbelingen in casusregie. De CJG Proeftuin en de Haagse Samenwerking (zie actie 15) tenslotte, zullen ook in dit kader belangrijke kennis en ervaring opleveren.

Een laatste relevante keten - met name vanuit preventief oogpunt - betreft de keten rond zwangerschap en geboorte. Het is bekend dat de sterfte van baby’s vlak voor, tijdens of vlak na de bevalling in Den Haag (dit wordt ook wel perinatale sterfte genoemd) het hoogste is van de grootste vier steden van Nederland[31]. Dit heeft geleid tot de oprichting van het Haags Platform Aanpak Perinatale Sterfte. Vanuit dit platform heeft de gemeente i.s.m. Haagse ziekenhuizen, een onderzoek uitgevoerd om de achtergrond van de relatief hoge sterfte te achterhalen. De hoogte van de perinatale sterfte houdt mogelijk verband met het signaal dat zwangeren niet of pas laat gebruik maken van verloskundige zorg
De uitkomsten van dit onderzoek, dat voor de zomer van 2011 wordt afgerond, krijgen een plek in een plan van aanpak perinatale sterfte. Dit plan zal zich richten op voorlichting en informatie, een sluitend zorgsysteem waarbij ook de kraamzorg betrokken is, en een betere toegankelijkheid van de (huidige) zorg.

Actiepunt 18	Verbeteren van de aansluiting van zorg en ondersteuning bij het onderwijs, zodat belemmeringen in de ontwikkeling van kinderen vroegtijdig gesignaleerd en effectief opgepakt worden. Gemeente en onderwijspartijen maken hiertoe in de tweede helft van 2011 gezamelijke werk- en samenwerkingsafspraken
Actiepunt 19	Stroomlijnen van de ketenoverstijgende aanpak rond multiproblemgezinnen, conform het uitgangspunt: een gezin, een plan, een zorgcoördinator.
Actiepunt 20	Extra impuls van de aanpak gericht op multiproblemgezinnen en -huishoudens in de krachtwijken, door uitbreidingen van het zorgaanbod.
Actiepunt 21	Het versterken van de perinatale zorg door het CJG en de beroepsgroepen rond zwangerschap en geboorte (verloskundigenzorg, kraamzorg, gynaecologen) meer te laten samenwerken. Het terugdringen van perinatale sterfte in Den Haag door het opstellen van een concreet plan van aanpak op basis van de onderzoeksresultaten in Den Haag.

5.4 Kindermishandeling

Mentale en fysieke kindermishandeling, inclusief het als kind getuige zijn van huiselijk geweld, is een ernstig vergrijp dat te allen tijden voorkomen moet worden. Wij zetten in op het zo vroeg als mogelijk herkennen van signalen en deze adequaat op te pakken. En wanneer mishandeling daadwerkelijk plaatsvindt, ervoor te zorgen dat dit stopt en de schadelijke gevolgen ervan zoveel mogelijk te beperken. Indien nodig geldt dat we niet het kind weghalen bij mogelijk geweld, maar juist diegene die verantwoordelijk is voor de onveilige situatie. Zo kan het kind zo veel mogelijk deel blijven uitmaken van zijn vertrouwde omgeving (school, vriendjes).
Deze concrete inzet wordt vertaald in de aanpak kindermishandeling, als onderdeel van de gemeentelijke aanpak huiselijk geweld en nauw vervlochten met de zorgstructuur voor jeugd en gezin.

Eind 2010 hebben de gemeente Den Haag, vier regiogemeenten en acht instellingen de Regionale Meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling ondertekend. Met deze meldcode loopt de gemeente Den Haag vooruit op de Wet Meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling die medio 2011 wordt verwacht. Met deze wet worden organisaties en zelfstandige beroepsbeoefenaren verplicht om een dergelijke meldcode te hanteren. Het beschrijft de specifieke wettelijke kaders en het bekrachtigt regionale afspraken waaraan de ondertekenaars zich committeren. Deze verplichting gaat gelden voor het onderwijs, (jeugd) gezondheidszorg, de kinderopvang, de jeugdzorg, maatschappelijke ondersteuning, politie en justitie en gemeenten.

Sinds 2008 worden vanuit tijdelijke provinciale middelen, weerbaarheidstrainingen voor kinderen die getuige zijn geweest van huiselijk geweld aangeboden. Deze training, in combinatie met lotgenotencontact, heeft zich als effectief bewezen en is het enige aanbod dat voor deze groep voorhanden is. Wij zullen dit aanbod continueren.

Actiepunt 22	Ontwikkelen van een sluitende aanpak kindermishandeling als onderdeel van de aanpak huiselijk geweld. Onderdeel hierin is het ontwikkelen en implementeren van een organisatiespecifieke meldcode kindermishandeling en huiselijk geweld voor de Haagse gemeentelijke organisatie.
Actiepunt 23	Het bieden van weerbaarheidstrainingen aan kinderen die getuige zijn geweest van huiselijk geweld.

5.5 Ondersteuning voor risicogroepen

Maatwerk door diversiteit

Den Haag is een zeer diverse stad in vele opzichten. Er wonen meer dan 100 verschillende nationaliteiten. Kinderen groeien op in verschillende gezinsvormen, in verschillende wijken en soms met grote inkomensverschillen. Wanneer we daarbij in ogenschouw nemen dat ieder kind uniek is, met zijn eigen talenten en mogelijkheden, moeten we onder ogen zien dat jeugd- en gezinsbeleid een zaak van maatwerk is.
Uitgangspunt is dat maatwerk in principe mogelijk moet zijn binnen Haagse basis-voorzieningen.
Bijvoorbeeld ten aanzien van culturele diversiteit is onze ambitie ervoor te zorgen dat reguliere voorzieningen toegankelijk zijn voor alle jongeren en gezinnen ongeacht hun afkomst. Dit vraagt enerzijds om maatwerk, vaardigheden en kennis binnen organisaties. Anderzijds vereist het inzicht in de redenen waarom bijvoorbeeld gezinnen van niet Westerse afkomst minder gebruik maken van bepaalde preventieve voorzieningen. Er ligt hier een forse

uitdaging. Het bereik van voorzieningen onder deze doelgroepen dient te worden verhoogd, in een periode waarin de capaciteit van verschillende voorzieningen vanwege teruglopende middelen onder druk staat.
Binnen de context van de Academische Werkplaats Jeugd Zuid-Holland Noord, laten wij in 2011 een wetenschappelijk onderzoek starten naar de mate van toegankelijkheid van het Haagse preventieve aanbod voor niet-westerse jongeren en gezinnen. De uitkomsten worden aangegrepen om het bereik onder deze doelgroep te vergroten, namelijk door kennis actief beschikbaar te stellen ten behoeve van (na)scholingsprogramma's van organisaties, en opleidingen van onderwijsinstellingen.
Ondanks onze inzet op het versterken van toegankelijkheid van reguliere voorzieningen voor moeilijker te bereiken of te ondersteunen groepen, blijft het vooralsnog van belang om voor bepaalde groepen specifiek ondersteuningsaanbod in stand te houden. Voorbeelden hiervan zijn de aanpak vanuit de portefeuille integratie gericht op Marokkaanse en Antilliaanse jongeren (zie RIS 180275). Na 2012 zal de extra financiering vanuit het Rijk voor het specifiek aanbod worden beëindigd. De afgelopen jaren zijn al slagen gemaakt bij het integreren van dit specifiek aanbod binnen de reguliere voorzieningen. Voorstellen zullen worden ontwikkeld voor de wijze waarop deze lijn vanaf 2013 kan worden doorgezet, zodanig dat ook deze groepen vanuit reguliere voorzieningen adequaat kunnen worden bereikt en bediend.

Preventie gericht op kinderen met verhoogd risico

Een andere categorie kinderen waarvoor het van belang is om specifiek aanbod in stand te houden, zijn kinderen waarvan bekend is dat zij een verhoogd risico lopen op opgroei-problematiek. Concreet gaat het bijvoorbeeld om kinderen die getuige zijn geweest van huiselijk geweld, kinderen van ouders met verslavings- en/of psychiatrische problematiek en om kinderen die aanzienlijk te lijden hebben onder echtscheidende ouders. Uit onderzoek is naar voren gekomen dat kinderen die opgroeien in dergelijke problematische omstandig-heden, een sterk verhoogd risico lopen op het ontwikkelen van ernstige psychische problemen en een verstoorde ontwikkeling. Ook hierin dient er specifieke aandacht gegeven te worden aan problematiek onder niet-Westerse afkomst.[32]
In 2009 heeft de Nederlandse Zorgautoriteit (NZa) bepaald dat preventieve activiteiten die zich richten op deze specifieke risicogroepen, ook wel bekend als selectieve preventie, niet meer onder de verantwoordelijkheid van de zorgverzekeraar past. Omdat het hier om kwetsbare kinderen gaat, willen wij in overleg treden met de zorgverzekeraars met als doel om in gezamenlijkheid vanuit het CJG een preventief aanbod te ontwikkelen dat wél in aanmerking komt voor vergoeding vanuit de zorgverzekeringswet[33]. Daarnaast zullen wij, door gemeentelijk aanbod vanuit het CJG te ontwikkelen, proberen consequenties van wegvallend aanbod van selectieve preventie te dichten. Daarbij wordt aangesloten op de Haagse nota Volksgezondheid 2012-2015 en op de krachtwijken businesscase Volksgezond-heid en Sport. Het daarin opgenomen thema depressiepreventie zal in de krachtwijken leiden tot een aanpak specifiek gericht op de jeugd.
Activiteiten die gericht zijn op verslavingspreventie, waaronder het voorkómen en verminderen van problematisch genotmiddelengebruik onder jeugdigen. Deze worden vanuit de gelijknamige portefeuille omschreven in de komende nota Volksgezondheid.

Jongeren met een licht-verstandelijke beperking (LVB)

De gemeente komt vanuit verschillende disciplines in aanraking met de doelgroep licht verstandelijk beperkten (LVB). Het vermoeden is dat deze jongeren en gezinnen snel tussen wal en schip vallen, omdat voorzieningen mogelijk onvoldoende op hun specifieke behoeften

en mogelijkheden zijn toegerust. Wij willen hierop meer zicht krijgen. Daarbij wordt verder gekeken dan alleen de gemeentelijke voorzieningen, anticiperend op de decentralisatie van de jeugdzorg. Met de decentralisatie worden de middelen voor deze doelgroep aan de gemeenten overgeheveld. De landelijke aanscherping van de IQ grens zal er overigens toe leiden dat het landelijk budget voor deze groep jongeren zal worden teruggebracht. Des te meer reden een scherp beeld te hebben van de Haagse situatie.

Zwerfjongeren

Het aantal geregistreerde jongeren (tot 25 jaar) dat op zoek is naar adequate huisvesting, stijgt nog steeds. Volgens de tot nu toe gehanteerde definitie is het aantal Haagse zwerfjongeren in de periode tussen 2005 en 2009 toegenomen van 485 tot 960.
Mogelijke oorzaken zijn de economische crisis, de invoering van de Wet WIJ, waardoor jongeren minder gemakkelijk toegang hebben tot inkomensondersteuning, de komst van jonge arbeidskrachten uit de Midden en Oost Europa-landen (MOE) en de verbeterde registratie van zwerfjongeren bij het gemeentelijk Centraal Coördinatie Punt (CCP) die in 2005 is ingesteld. Met de recente investeringen[34] is de gemeente vooralsnog in staat deze toename te verwerken. Dit moet echter goed gemonitord worden, mede gelet op het feit dat de financiering in het kader van Kamers met Kansen na 2012 afloopt. Preventieve inzet gericht op de eigen kracht van jongeren bij het vinden van woonruimte en de gezinssituatie waarin deze jongeren opgroeien – zodat zij niet in een situatie van dakloosheid terecht komen – wordt cruciaal.

Actiepunt 24	Toegankelijkheid preventieve hulpverlening voor niet-westerse jongeren en gezinnen verhogen. Start wetenschappelijk onderzoek 2011.
Actiepunt 25	In overleg met de zorgverzekeraars een samenhangend, selectief preventief aanbod ontwikkelen.
Actiepunt 26	Meer zicht krijgen op de behoeften van LVB-jongeren en gezinnen en de mate waarin bestaande voorzieningen passend en voldoende zijn. Dit verkregen inzicht vertalen naar voorstellen voor passend aanbod.
Actiepunt 27	In stand houden van voldoende opvangvoorzieningen, gegeven de financiële ruimte.

5.6 Inzet op jeugd en veiligheid

Jongeren zoeken elkaar op in de openbare ruimte. In het overgrote deel van de tijd leidt dat niet tot problemen. Desondanks leidt het in een aantal gevallen en rond een aantal groepen tot hinderlijk of overlastgevend gedrag. Uit een onderzoek van de politie Haaglanden uit 2009 komt naar voren dat er sprake is van 20 overlastgevende, 9 criminele groepen en 17 hinderlijke groepen in Den Haag. Gezien de omvang van dit probleem is een integrale aanpak van een hinderlijke, overlastgevende en criminele groepen op stadsdeelniveau van groot belang. De meest zware overlastgevende locaties en jongeren worden opgeschaald naar het stedelijke Veiligheidshuis. Inzet vanuit leefbaarheid, repressie en zorg op de niveaus buurt, groep en individueel niveau zal gecoördineerd plaats moeten vinden. Het CJG levert binnen die aanpak waar nodig zorg en ondersteuning aan individuele jongeren of gezinnen. Het jongerenwerk en de politie werken elk vanuit hun eigen verantwoordelijkheid en expertise

nauw samen bij het voorkomen van hinder en overlast door jongeren. Crimineel gedrag door jongeren worden aangepakt door de politie. Ook het signaal dat meer 12-minners delict-gedrag vertonen heeft aandacht en zal verder uitgezocht moeten worden.

Als gevolg van het wegvallen van veel rijksmiddelen is creativiteit en focus geboden bij de inzet op overlast. Voor het aanspreken en benaderen van groepen jongeren zijn momenteel verschillende organisaties actief in (soms overlappende) delen van de stad[35]. Door het aantal organisaties en functies terug te brengen tot één uniforme straatcoach-methodiek, verwachten wij efficiency te kunnen behalen. Dit wordt versterkt door flexibele inzet en één duidelijke aansturing. Straatcoaches zijn binnen deze methodiek in staat grenzen te stellen aan overlast door jongeren direct en in hun eigen omgeving aan te spreken, te motiveren problemen aan te pakken en zélf in actie te komen. Daarnaast zijn de straatcoaches in staat toekomstige overlast te voorkomen door de gezinnen van de betreffende jongeren in contact te brengen met een passend hulp- of ondersteuningsaanbod, zoals gezinscoaching.

De begeleiding van het preventieve Jeugd Interventie Team (JIT) wordt ingezet om te voorkomen dat jongeren met meervoudige problemen (verder) afglijden of uitvallen. Dit doet het JIT door het bieden van perspectief, m.n. op het gebied van school/werk, zodat jongeren niet afhankelijk worden van zwaardere vormen van hulpverlening. Het JIT is een succesvolle formule gebleken die in staat is het juiste maatwerk te bieden. Als gevolg van rijksbezuinigingen moet het aantal JIT-trajecten wel worden teruggebracht.

Scholen, politie en gemeente maken samen met partners concrete afspraken op het thema schoolveiligheid. Op stadsdeelniveau worden convenanten schoolveiligheid aangegaan. Verder kunnen scholen in aanmerking komen voor het Haagse certificaat Veilige school. Scholen laten met dit certificaat zien dat zij schoolveiligheid belangrijk vinden en hier actief mee aan de slag zijn. Tien scholen voor voortgezet onderwijs hebben dit certificaat behaald. Er is een netwerk van scholen in het kader van preventie van geweld en ter bevordering van de schoolveiligheid. In dit netwerk kunnen scholen met en van elkaar leren als het gaat om de veiligheid op school.

In verband met het voorkomen van recidive wordt afgestemd met het Veiligheidshuis. Daar vindt vanuit de portefeuille Openbare Orde en Veiligheid momenteel een doorontwikkeling plaats van het beleid ten aaanzien van Nazorg. Trajecten als City Stewards en Sleutelen met Jongeren zijn er in dit kader voor jongeren. Het City Stewardsproject volgt daarmee het Jongeren Toezicht Team (JTT) op. De doelgroep van het project City Steward is vergelijkbaar met die van het JTT maar de ervaring die ze kunnen opdoen is breder.
Verder worden door een combinatie van bezuinigingen en effectiviteitsonderzoek trajecten bij Opboksuh, het Jongeren Toezicht Team (JTT) en de Uitdaging stopgezet. Trajecten bij Trix zijn momenteel onderwerp van evaluatie.
Het veiligheidshuis Den Haag[36] is een samenwerkingsverband tussen ketenpartners op het gebied van justitie, zorg en openbare orde en veiligheid. De hoofddoelstelling van het veiligheidshuis is door intensieve ketensamenwerking de veiligheid in de stad Den Haag te vergroten. Het veiligheidshuis richt zich op de afname en het voorkomen van overlast en criminaliteit door de persoonsgerichte aanpak van individuen en groepen.
Het veiligheidshuis werkt volgens een opschalingsmodel en bemoeit zich dus alleen met problemen die anderen niet kunnen oplossen. Alle partners blijven hun werk doen voor de veiligheid in Den Haag. In acute noodsituaties zitten de partners nog op dezelfde dag bij elkaar. Is de situatie minder urgent, gaat het veiligheidshuis binnen één week aan de slag.
Het cluster gebiedsgericht werken richt zich op de aanpak van overlastgevende groepen.
In het algemeen versterkt het cluster de samenwerking tussen het veiligheidshuis, de afdeling openbare orde en veiligheid en de stadsdeelkantoren van de gemeente Den Haag en de politiebureaus. De introductie van een stedelijke structuur voor de bestrijding van overlastgevende groepen is hier een onderdeel van.
In het wekelijkse Risicojongerenoverleg (RJO) worden alle jongeren zonder strafrechtelijke maatregelen tot en met 23 jaar besproken die ondanks inspanningen van verschillende instanties dreigen af te glijden. In het JJO Topjongerenoverleg worden zorgelijke jongeren met een strafrechtelijk kader besproken. Tijdens het Justitieel Casus Overleg (JCO) levert de politie processenverbaal van minderjarige verdachten in bij het parket. Processenverbaal van zorgelijke jongeren worden besproken waarbij meteen beslissingen worden genomen over de afdoening van de strafzaak.

Actiepunt 28	Uitbreiden van het aantal overlastgevende jongeren en gezinnen dat een zorgaanbod krijgt, door het CJG aan te sluiten op de stedelijke aanpak overlast in de stadsdelen.
Actiepunt 29	SMJT en straatcoaches inpassen in een uniforme straatcoach methodiek en minimaal 10 overlastgevende groepen succesvol benaderen. Deze inzet is verzekerd tot en met 2013.
Actiepunt 30	In 2012 en 2013 begeleiden van gemiddeld ca. 500 jongeren in een preventief JIT traject. Voortzetting en inbedding van het JIT na 2013 zal betrokken worden bij het transitieproces.
Actiepunt 31	Nazorg trajecten ex-delinquente jongeren: continueren City Stewards en Sleutelen met Jongeren.

6 Samenwerking, monitoring en evaluatie

6.1 Samenwerking

In dit programma zijn de geformuleerde acties met name vanuit het gemeentelijk perspectief benoemd. Waar gaat de gemeente de komende jaren op inzetten, wat zijn onze ambities en waarop mogen wij eind 2014 afgerekend worden? Het jeugdbeleid is echter een gedeelde opgave. Een goede en prettige samenwerking met de partners in de stad, is een vereiste. Ook de relatie met de acht stadsdelen, die op lokaal niveau uitvoering geven aan de doelstellingen, is van essentieel belang. Van de expertise op wijk- en buurtniveau, met name op het gebied van jeugd- en gezinsvraagstukken en de sociale omgeving, moeten we actief gebruik maken. Tenslotte bestaat er een relatie met regionaal en landelijk werkende overheden en uitvoerende organisaties. Met deze partners zal de komende jaren nauw worden samengewerkt in het kader van de decentralisatie van de jeugdzorg.

Het programma is mede tot stand gekomen door gesprekken met partners en jongeren zelf. De ambities die uiteindelijk zijn beschreven, kunnen dan ook rekenen op voldoende draagvlak. Wij zien de samenwerking daarom met vertrouwen tegemoet.
Met het vaststellen van een nieuw programma zijn we er echter nog niet. Om in gezamenlijkheid de voortgang van de actiepunten te bewaken en om waar nodig bij te kunnen sturen, is de bestuurlijke stuurgroep Jeugd en Gezin ingesteld, waarin de belangrijkste kernpartners vertegenwoordigd zijn. De stuurgroep wordt voorgezeten door de wethouder Jeugd.

Voor een bredere communicatie over de voortgang van de doelstellingen in het programma, zal 6-8 wekelijks de digitale nieuwsbrief Jeugd en Gezin worden verspreid onder onze partners. Verder zal op onderdelen en waar relevant, gedurende de looptijd van het programma, media aandacht en andere publieke publiciteit worden gezocht. Het is echter geen éénrichtingsverkeer. Met vrijwel alle partners vindt (individueel) regulier overleg plaats, voorgezeten door vaste beleidsambtenaren, waarin signalen en knelpunten vanuit de praktijk worden besproken en gezamenlijk worden opgepakt. Daarnaast zijn wij voor partners en geïnteresseerde bewoners te allen tijden bereikbaar via programmabureaujeugd@denhaag.nl.

6.2 Onderzoek, monitoring en evaluatie

Een deel van de geformuleerde actiepunten betreft de uitvoering van (wetenschappelijk) onderzoek. Hieronder worden de belangrijkste onderzoeken waarin de gemeente actief participeert, samengevat.

- Kindvriendelijke wijken i.s.m. het Europese netwerk Child Friendly Cities (zie actiepunten 7 en 8)
- Onderzoek naar de consequenties en mogelijke cumulatie van consequenties voor bepaalde doelgroepen van de aankomende wetswijzigingen op het gebied van jeugdwerkloosheid, jeugdzorg en passend onderwijs. Acties formuleren op basis van de uitkomsten.(actiepunt 12)
- Toegankelijkheid preventieve hulpverlening voor niet-westerse jongeren en gezinnen binnen de Academische Werkplaats Jeugd (zie actiepunt 24)
- Decentralisatie jeugdzorg en doorontwikkeling CJG's (zie actiepunten 15 en 16)
- Jongerenenquête (2013): breed en gevarieerd onderzoek onder jongeren tussen de 12 - 17 jaar waarbij in kaart wordt gebracht hoe het gaat met en wat er leeft onder de Haagse jeugd.

In de jaren 2012, 2013 en 2014 zal de Voortgangsrapportage Jeugd verschijnen, waarin per actiepunt wordt beschreven wat de laatste stand van zaken is en in hoeverre de realisatie van de doelstellingen op schema ligt. De Jaarrapportage Spelen zal hierin worden verwerkt.

De Voortgangsrapportage wordt gekoppeld aan De Staat van de Jeugd. Deze omvat een cijfermatige inventarisatie van gegevens over kinderen, jongeren en gezinnen in Den Haag.

Financiële paragraaf

Financiële ontwikkelingen

Naast de gemeentelijke taakstelling op grond van het collegeprogramma, wordt het begrotingsprogramma jeugd met een aantal aanvullende bezuinigingen geconfronteerd. Het gaat daarbij in totaal om € 3,7 miljoen:

- **Beëindigen Van Montfransgelden van rijkswege per januari 2012**
  Consequentie: korting van € 1,6 miljoen op thema 'jeugd en veiligheid' (Go4it, JIT, SMJT, VIG)
- **Beëindigen RAS middelen vanuit de provincie Zuid Holland**
  Consequentie: korting van € 0,8 mln per januari 2013 (diverse vormen van preventieve zorg voor gezinnen en kinderen). In 2012 zal naar verwachting nog een beperkte bijdrage worden ontvangen.

- **Beëindigen middelen straatcoaches en gezinsmanagers van rijkswege per januari 2013.**
  Consequentie: korting van € 0,8 mln per januari 2013 op inzet straatcoaches en GGD gezinscoaches
- **Aflopen gemeentelijke reserve Kamers met kansen per januari 2013.**
  Consequentie: financiering voor aantal voorzieningen begeleid wonen eindigt (jaarlijks € 0,5 mln)

Het verminderde budget binnen het programma jeugd en gezin ziet er daarmee als volgt uit:

Gemeentelijke taakstelling	3,4 mln*
Beeindigen overige middelen	3,7 mln
Totale vermindering	7,1 mln
* Waarvan reeds bezuinigd in 2011	1,4 mln

BDU jeugd en gezin

Voor de financiering van de CJG's, de instandhouding van jeugdgezondheidszorg, de implementatie van het EKD en een aantal aanvullende voorzieningen ontvangt de gemeente een brede doeluitkering.[37] Omdat deze middelen daarmee van rijkswege gelabeld zijn, zijn zij niet betrokken in het invullen van de taakstelling. Wanneer de BDU overgaat in het gemeentefonds zal alsnog een integrale afweging plaatsvinden over de inzet van deze middelen, waarbij ook op de ontwikkelingen in de jeugdzorg en de jeugdgezondheidszorg wordt geanticipeerd. Onzekerheden die daarbij spelen zijn in de eerste plaats de omvang van de middelen die vanuit de BDU worden toegekend en aan het gemeentefonds worden toegevoegd en in de tweede plaats de omvang van het toekomstig jeugdzorgbudget dat met de decentralisatie naar de gemeente overkomt. Macro zal het rijk bij de decentralisatie 300 miljoen bezuinigen. Per som verwachten wij wel dat decentralisatie voldoende mogelijkheden creeert om zodanige vereenvoudigingen in het stelsel aan te brengen dat dit mede leidt tot efficiencyvoordelen.

Afwegingskader

Bij de verdeling van middelen en bezuinigingen zijn naast bovenstaande zaken de volgende afwegingen meegenomen: de generieke incidentele korting van 7,7 procent in 2011 wordt voor de meeste organisaties vanaf 2012 structureel voortgezet. Uitzonderingen worden daarbij gemaakt voor enkele kleinere organisaties die voor een zeer groot deel leunen op de inzet van vrijwilligers.
De overige bezuinigingen worden gericht toegepast, waarbij de volgende hoofdlijn is gehanteerd: niet ontzien bij bezuinigingen wordt professionele inzet gericht op participatie. Ontzien wordt vrijwillige inzet op participatie. Bij ondersteuning zal met name bezuinigd worden op dubbelingen in werksoorten en coördinatie (wanneer de BDU in het gemeentefonds komt en de zeggenschap over jeugdzorg toeneemt). Vooralsnog bestaan de bezuinigingen op ondersteuning vooral uit terugloop van externe middelen en het niet (kunnen) verlengen van gemeentelijke tijdelijke inzet (Kamers met kansen).
Tenslotte is kritisch gekeken naar zaken die strict genomen niet onder de jeugdportefeuille thuishoren, maar bijvoorbeeld onder onderwijs of sport.

Participatie

Voor het domein participatie (kind- en gezinsvriendelijke stad) leidt dit tot de volgende begroting:

Thema	Omschrijving	2011 (x 1.000)	2014 (x 1.000)
Jeugdparticipatie	Betrokkenheid van jeugd bij samenleving, stad en gemeentebestuur: meedoen, meedenken, meebeslissen	489 (go4it, ambassadeurs, debatten etc.)	107*
Jeugd en jongerenwerk en kinderwerk	Inzet van diverse maatschappelijke- en welzijnsorganisaties voor de jeugd van 7 tot 20 jaar	6.860. Stadsdelen: 6.051 Stedelijk: 809 (musicon, bazart, stek etc)	5.822 Stadsdelen: 5.477 Stedelijk: 345
Overig preventief	Inzet op vrijwilligers binnen jeugdbeleid; informatie, advies en voorlichting voor jongeren	597 (Humanitas, Vitalis, JIP etc.)	388
GOA welzijn	Welzijnsinzet binnen en rond het onderwijs gericht tegengaan van onderwijs-achterstanden	1.244 (aanbod scholen, beleids-netwerken, bibliotheek)	200**
Vakantie-activiteiten	Georganiseerde activiteiten voor (achterstands)jeugd in vakantieperiodes	526 (JVA Duinrell, Vakantiebos Don Bosco, vakantiepas e.d.)	370
Totaal		9.717	6.887

* Jeugdparticipatie: de terugloop op deze post wordt voor het grootste deel veroorzaakt door het wegvallen van Montfransgelden, waarvan het overgrote deel wordt ingezet binnen het domein ondersteuning, maar tevens een bedrag van 175.000 wordt ingezet voor het klusproject Go4it

** GOA welzijn wordt in 2011 beëindigd, waarbij geldt dat de activiteiten voor het kalenderjaar 2012 nog eenmalig ten laste van de gemeentelijke budgetten onderwijs worden gebracht.

Ondersteuning

Op het gebied van (preventieve) ondersteuning ziet de begroting er als volgt uit:

Thema	Omschrijving	2011 (x 1.000)	2014 (x 1.000)
CJG/gezinsbeleid	Aanbod aan preventie en ondersteuning vanuit de centra voor jeugd en gezin	14.402* (JGZ, coache	13.390**
Zwerfjongeren	Opvang en begeleiding jongeren zonder vaste verblijfplaats met meervoudige problemen	1.024 (Foyer, Luna, crisisopvang, Mix in, Jong Escamp)	493
Verwijsindex	Signaleringssysteem voor risicojongeren	255	210
Jeugd en veiligheid	Inzet op jongeren die dreigen af te glijden, overlastgevende jongeren en (overlastgevende) gezinnen met meervoudige problematiek	2.891 (JIT, SMJT, VIG etc.)	1.459
Totaal		18.573	15.553

* Dit is inclusief de RAS-middelen á 812 die per 2012 wegvallen.
** Onder voorbehoud: dit is een raming voor 2012-2014, de BDU-middelen zijn nog niet door het Rijk toegekend. Deze worden in de september circulaire bekend gemaakt.

NB: bovengenoemde bedragen voor 2011 zijn exclusief nacalculatie trend 2011 en reserves. De middelen BDU zijn voor 2014 opgenomen op basis van een raming. Het Rijk zal hierover nader besluiten.

Beleidsintensiveringen

Ondanks de forse bezuinigingen is er op onderdelen binnen het collegeakkoord budget beschikbaar gekomen voor beleidsintensiveringen.
Het gaat daarbij om:

Opvang wegvallende rijksmiddelen jeugd en veiligheid
De wegvallende rijksmiddelen slaan een onacceptabel groot gat in de voorzieningenstructuur voor met name kwetsbare jongeren. Het college heeft daarom in het kader van de begrotingsbehandeling vanaf 2012 voor de duur van 2 jaar een bedrag van € 1,7 mln. per jaar beschikbaar gesteld. Hiermee worden de activiteiten voor risicojongeren in ieder geval tot aan de decentralisatie van de Jeugdzorg naar de gemeente gecontinueerd

Krachtwijkenmiddelen sociale businesscases:
- krachtwijkenmiddelen ten behoeve van multiproblemgezinnen (675.000 jaarlijks, deze middelen zijn verwerkt in de bovenstaande tabellen)
- krachtwijkenmiddelen ten behoeve van multiproblemhuishoudens (nogmaals 675.000). Deze middelen maken geen deel uit van het programma jeugd, maar zijn een onderdeel van de financiering van DH Opmaat. Inhoudelijk draagt deze inzet wel (ten dele) bij aan de doelgroep van het programma jeugd en gezin.

Incidentele impuls Spelen
In het coalitieakkoord is voor de uitbreiding en vernieuwing van speelvoorzieningen eenmalig 4 miljoen euro gereserveerd. Voor de invulling hiervan worden jaarlijks stadsdeelgerichte voorstellen ingediend en vastgesteld.

Sport
De sportbegroting wordt structureel met € 2 mln opgehoogd. Het aantal sportende kinderen en jongeren in Den Haag is groot. Zo is ongeveer driekwart van de Haagse jeugd lid van een sportvereniging. Een intensivering waarvan dus ook de jeugd merkbaar profijt zal hebben.

Noten

1 Zie het collegeprogramma 2010-2013 ‘Aan de slag’:
2 De gemeente streeft er uiteindelijk naar dat iedere volwassen Hagenaar actief is in het onderwijs, in een betaalde baan, op weg is naar een betaalde baan, of een maatschappelijk zinvolle dagbesteding heeft.
3 Gezin: elk leefverband van één of meer volwassenen die de verantwoordelijkheid draagt voor de verzorging en opvoeding van één of meer kinderen (Bron: Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport 1996)
4 Gemeente Den Haag, WMO meerjarenplan
5 Dit is onder meer opgenomen in de Haagse Educatieve Agenda (HEA) 2010-2014, de nota Spelen in de Stad 2009-2013, Een Veilig Den Haag, de Haagse nota Volksgezondheid 2012-2015 , de Woonvisie 2009-2020, de Haagse nota Mobiliteit 2010 en de Participatie Maatschappij (welzijn) 2011-2014. Het Programma Jeugd en Gezin vormt tevens de uitwerking van prestatieveld 2 van het WMO plan Zorg voor elkaar.
6 Bron: GBA 2010.
7 In het Elsevier onderzoek ‘waar is het goed wonen?’ van 26 juni 2010 scoort Den Haag als beste gemeente als het gaat om de kortste afstand tot basisschool, kinderdagverblijf en buitenschoolse opvang. (kinderpakket)
8 Van 14,5% in 2005 tot 11,6% in 2008. Bron: Kinderen in Tel 2011.
9 Van 2,81% in 2007 tot 2,67% in 2008. Bron: Kinderen in Tel 2011.
10 Bron: Stand van de stad Den Haag, 2010
11 Bron: Stand van de stad Den Haag, 2010. Bij absoluut verzuim gaat het om leerplichtige kinderen die niet naar school gaan en niet zijn ingeschreven bij een school.
12 Zie www.vsvverkenner.nl en http://www.denhaag.nl/home/bewoners/to/Bijna-kwart-minder-voortijdige-schoolverlaters.htm
13 Zie onder meer bronnen: Kinderen in Tel 2011, Factsheet Jongeren in Den Haag, Dienst SZW 2010, Staat van de Jeugd 2010.
14 Bron: Jeugd in Den Haag: scholierenenquete 12-17-jarigen, maart 2010.
15 Dit is het resultaat van een evaluatief onderzoek naar de opvoedsteunpunten in de Haagse Centra Jeugd en Gezin door JSO (2010)
16 E. Spruijt (2009), *Kinderen en echtscheiding*, Universiteit Utrecht, Faculteit Sociale Wetenschappen
17 De ‘pedagogische’ civil society duidt de gemeenschappelijke en vrijwillige activiteiten van burgers rond het grootbrengen van kinderen en jongeren aan. Het vindt zijn basis in de verbanden tussen familie, vrienden, buurtgenoten en allen die rond kinderen en jongeren staan (bron: NJI).
18 De investeringsmaatschappij is een actie uit het beleidskader welzijn ‘De Participatie-maatschappij’ en richt zich expliciet op het versterken van bestaande verbindingen tussen jeugd, welzijn, sport, het bedrijfsleven en vrijwilligerswerk.
19 Het plan zichtbaar jongerenwerk richtte zich op de thema’s opleiding &kennis, veiligheid, samenwerking en doorverwijzing, pr & beeldvorming en registratie & meetbaarheid. Op basis van het plan zijn onder andere Haagse jongerenwerkers bijgeschoold, zijn er samenwerkingsrelaties ontstaan en is het jongerenwerk aangesloten op de Regionale Verwijsindex Haaglanden
20 Bron: Hagenaars en Sport, 2010

21 Bloemkoolwijk (ook wel spaghettiwijk) is een term uit de ruimtelijke ordening en planologie. Met dit begrip bedoelen planologen en stedenbouwkundigen een specifiek stedelijk woonmilieu uit de periode 1970-1985. De bloemkoolwijken die sinds 1970 werden gebouwd kenmerken zich door kronkelende paden en hofjes.
22 Het ministerie van VROM hanteert deze norm als richtlijn voor het reserveren van speelruimte in ruimtelijke plannen. De norm houdt geen rekening met informele speelplekken, zoals parken en het strand. Bovendien wordt de demografische opbouw van een bepaald gebied bij de norm buiten beschouwing gelaten. In Den Haag wordt hiermee wel rekening gehouden.
23 Conform de nota 'Ruimte voor de ontwikkeling van kinderen, nieuw beleid voor de brede school in Den Haag, 2007
24 Op het moment van schrijven was het nog niet duidelijk of het kabinet en de gemeenten een akkoord hadden.
25 Wet Studie Financiering wordt gezien als een voorliggende voorziening.
26 Deze termen zijn ontleend aan de Haagse Aanpak voor multiprobleemgezinnen, die ontwikkeld is in het kader van de krachtwijkenaanpak. Uit: *Plan van aanpak Multi-problematiek*, businesscase 'Multiprobleemgezinnen, problematiek achter de voordeur en probleemjongeren op straat' (zomer 2008).
27 Voorheen het Haagse Experiment
28 De proeftuin CJG richt zich daarbij op de integratie van lokale werksoorten binnen het CJG, opdat een effectieve en efficiënte basisstructuur ontstaat van waaruit het CJG gezinnen adequaat kan bedienen. De Haagse Samenwerking richt zich op een specifieke groep van vijftien multiprobleemgezinnen die geïndiceerde zorg (zouden moeten) ontvangen, waarbij het aanbod uit het lokale én geïndiceerde veld integraal en vraag-gericht wordt ingezet. Het gaat hier om een zeer moeilijke categorie gezinnen die nergens passend aanbod ontvangt dat hen werkelijk verder helpt. Motto is: doen wat nodig is en je niet laten hinderen door bestuurlijke, financiële of organisatorische belemmeringen. De Haagse Samenwerking wordt gemonitord door de B&A Groep.
29 In februari 2011 waren er in totaal 161 lokaal en 16 regionaal werkende organisaties aangesloten. In 2010 zijn er 5.027 signalen afgegeven en 1.629 matches tot stand gebracht. Het aantal signalen is verdubbeld ten opzichte van 2009.
30 Bijvoorbeeld schuldhulpverlening, woningzaken, maatschappelijke opvang etc.
31 Bron: Gezondheidsmonitor 2010, OCW-GGD Den Haag
32 Zoals bijvoorbeeld het relatief hoge percentage zelfmoord onder Hindoestanen, eerwraak bij Turken en traumaverwerking onder Somaliërs, etcetera.
33 Bijvoorbeeld door dit binnen de eerste lijn, dan wel binnen de GGZ basiszorg uit te voeren.
34 Verschillende initiatieven zijn ondernomen, zoals het Kamers met Kansen project, Jonge Moeders Escamp en de MixxInn.
35 Met name: Stedelijk Mobiel Jongerenteam, straatcoaches Streetcare, straatcoaches Zebra
36 In het veiligheidshuis Den Haag werken de volgende partners samen: gemeente Den Haag, politie Haaglanden, het openbaar ministerie, Reclassering Nederland, GGZ reclassering Palier, Leger des Heils reclassering, gevangeniswezen, GGZ ParnassiaBavo, de Raad voor de Kinderbescherming, Bureau Jeugdzorg, HALT en het steunpunt huiselijk geweld.
37 Deze middelen zijn na 2011 nog niet toegekend of in de begroting opgenomen.

Verklaringen gebruikte afkortingen in het Programma Jeugd en Gezin 2011-2014

AMW	Algemeen Maatschappelijk Werk
AWBZ	Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten
AWP	Academische Werkplaats
BDU	Brede Doeluitkering
CCP	Centraal Coördinatiepunt
CJG	Centrum Jeugd en Gezin
DSO	Dienst Stedelijke Ontwikkeling, gemeente Den Haag
EKD	Elektronisch Kinddossier
ELD	Elektronisch Leerlingdossier
GBA	Gemeentelijke Basis Administratie
GGD	Gemeentelijke Gezondheidsdienst
GGZ	Geestelijke Gezondheidszorg
GOA	Gemeentelijk Onderwijs-achterstandenbeleid
HAVO	Hoger Algemeen Voortgezet Onderwijs
HEA	Haagse Educatieve Agenda
IVRK	Internationaal Verdrag voor de Rechten van het Kind
JCO	Justitieel Casus Overleg
JGZ	Jeugdgezondheidszorg
JIP	Jongeren Informatie Punt
JIT	Jeugd Interventie Team
JJO	Justitieel Jongeren Overleg
JSO	Expertisecentrum voor Jeugd, Samenleving en Opvoeding
JTT	Jongeren Toezicht Team
JVA	Jeugd Vakantie Activiteiten
LVB	Licht Verstandelijk Beperkt
MOE	Midden en Oost Europa
NIBUD	Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting
NJI	Nederlands Jeugd Instituut
NZa	Nederlandse Zorgautoriteit
OCW	Dienst Onderwijs, Cultuur en Welzijn, gemeente Den Haag
PJG	Programma Jeugd en Gezin
RAS	Regionale Agenda voor de Samenleving
RIS	Raads Informatie Systeem (voorheen zoekmachine bestuurlijke stukken)
RJO	Risicojongerenoverleg
RMO	Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling
RVH	Regionale Verwijsindex Haaglanden
SMJT	Stedelijke Mobiel Jongeren Team
SZW	Dienst Sociale Zaken en Werkgelegenheid, gemeente Den Haag
VIG	Voorwaardelijke Interventie in Gezinnen
VN	Verenigde Naties
VO	Voortgezet Onderwijs
VROM	Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer
VSV	Voortijdige Schoolverlater
VWO	Voorbereidend Wetenschappelijk Onderwijs
VWS	Volksgezondheid, Welzijn en Sport
WIJ	Wet Investeren in Jongeren
WMO	Wet Maatschappelijke Ondersteuning
WSW	Wet Sociale Werkvoorziening
WWB	Wet Werk en Bijstand

Uitgave Gemeente Den Haag
Dienst Onderwijs, Cultuur en Welzijn
Datum Maart 2012
Oplage 1.500 exemplaren
Vormgeving Haagsblauw
Fotografie XXXXXXXXXX